

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่
ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นางสาวอังคณา เจริญศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Extension Needs of Organic Durian Production of Durian's Collaborative
Farming in Prachuap Khiri Khan Province

Miss. ANGKANA CHAROENSIRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร แปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อและนามสกุล	นางสาวอังคณา เจริญศิริ
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริสัญลักษณ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัย นางสาวอังคณา เจริญศิริ รหัสนักศึกษา 2649002520

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ
เขียวหวาน ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตทุเรียน
ของเกษตรกร 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร 4) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการ
ส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของ
เกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 225 ราย คำนวณโดยสูตรของทาจิมามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่ม
ตัวอย่าง 144 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์
ข้อมูลเชิงสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 59.78 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มี
ประสบการณ์ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10.06 ปี มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10.41 ไร่ เกษตรกรทุกรายมีลักษณะการถือครองที่ดิน
เป็นของตัวเองทั้งหมด มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.28 คน มีรายได้จากการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 91,493.06 บาทต่อไร่ และ
เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 2) เกษตรกรทุกรายปลูกทุเรียนพันธุ์
หมอนทอง โดยมีการปลูกทุเรียนแบบขุดหลุมและมีการวางระบบน้ำหรือมีแหล่งน้ำในแปลง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก
ทุเรียนแบบสวนเดี่ยว มีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี โดยช่องทางจำหน่ายผลผลิต
ของเกษตรกร คือ ขายผลผลิตโดยตรงให้กับผู้บริโภคและขายให้กับพ่อค้าคนกลาง 3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิต
ทุเรียนอินทรีย์ในระดับมาก โดยมีความรู้ในเรื่องการบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
4) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในระดับน้อยทั้งด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
ความรู้ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุน โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด 4
ประเด็น คือ ต้องการส่งเสริมด้านการสนับสนุน ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตร
อินทรีย์ และด้านความรู้ด้านการตลาด ตามลำดับ 5) เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ในด้านการสนับสนุน รองลงมามีปัญหา
อยู่ระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และด้าน
หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ทั้งนี้เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนมากที่สุด รองลงมาคือด้านหน่วยงานและ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ

คำสำคัญ ความต้องการการส่งเสริม การผลิตทุเรียน เกษตรอินทรีย์

Thesis title: Extension Needs of Organic Durian Production of Durian's Collaborative Farming in Prachuap Khiri Khan Province

Researcher: Miss. ANGKANA CHAROENSIRI; ID: 2649002520;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Benchamas Yooprasert;(2) Associate Professor Bumpen Keowan ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions of farmers 2) durian production conditions of farmers 3) knowledge regarding organic durian production of farmers 4) the receiving of extension and needs for extension regarding organic durian production of farmers 5) problems and suggestions in the extension of organic durian production of farmers.

This research was survey research. The population of this study was 225 members of large durian farming in Prachuap Khiri Khan province. The sample size of 144 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method by lotto picking. Tool used in data collection was such as interview form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research found that 1) most of the farmers were male with the average age of 59.78 years old, completed primary school education, had the average experience in durian production of 10.06 years, had the average area of durian production of 10.41 Rai. Every farmer owned their own land. They had the average labor in the household of 2.28 people and earned the average income from durian production of 91,493.06 Baht/Rai. Most of the farmers loaned their money from Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. 2) Every farmer grew Mon Thong durian by ploughing the holes and laid the water system or had water sources in the crops. Most of the farmers grew durian as a single garden, had integrated pest management, and applied organic fertilizer with chemical fertilizer. The channel of product distribution of farmers was through direct selling to the consumers and sold to middle people. 3) Farmers had knowledge regarding organic durian production at the high level with knowledge in recording production data and verification and organic standards. 4) Farmers received the extension at the low level in group extension, knowledge regarding organic agriculture standard, marketing knowledge, and support. Overall, farmers needed the extension at the high level in 4 aspects: support, agency and extension officer, knowledge about organic agriculture standard, and knowledge regarding marketing, respectively. 5) Farmers faced with the problems regarding the support at the highest level. Second to that was the problems at the moderate level in 3 issues: group extension, knowledge about organic agriculture standard, and agency and extension officer. Farmers agreed with the suggestions regarding the support the most. Second to that was agency and extension officer and knowledge regarding organic agriculture standard, respectively.

Keywords : Extension guideline, Durian production, Organic agriculture

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษาแนะนำแนวทางและติดตามดูแลเอาใจใส่ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริลักษณ์ ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้ แนวคิด คำแนะนำ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากคณาจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาที่มีคุณค่ายิ่ง ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้การศึกษานี้ ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้การช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลการวิจัยนี้ และขอขอบคุณเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลง ใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโทรุ่นที่ 24 สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ให้การช่วยเหลือ และให้กำลังใจกันตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนการศึกษารั้งนี้จนสัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกถึงในความกรุณาและความปรารถนาดีของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอ กราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถ อำนวยประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

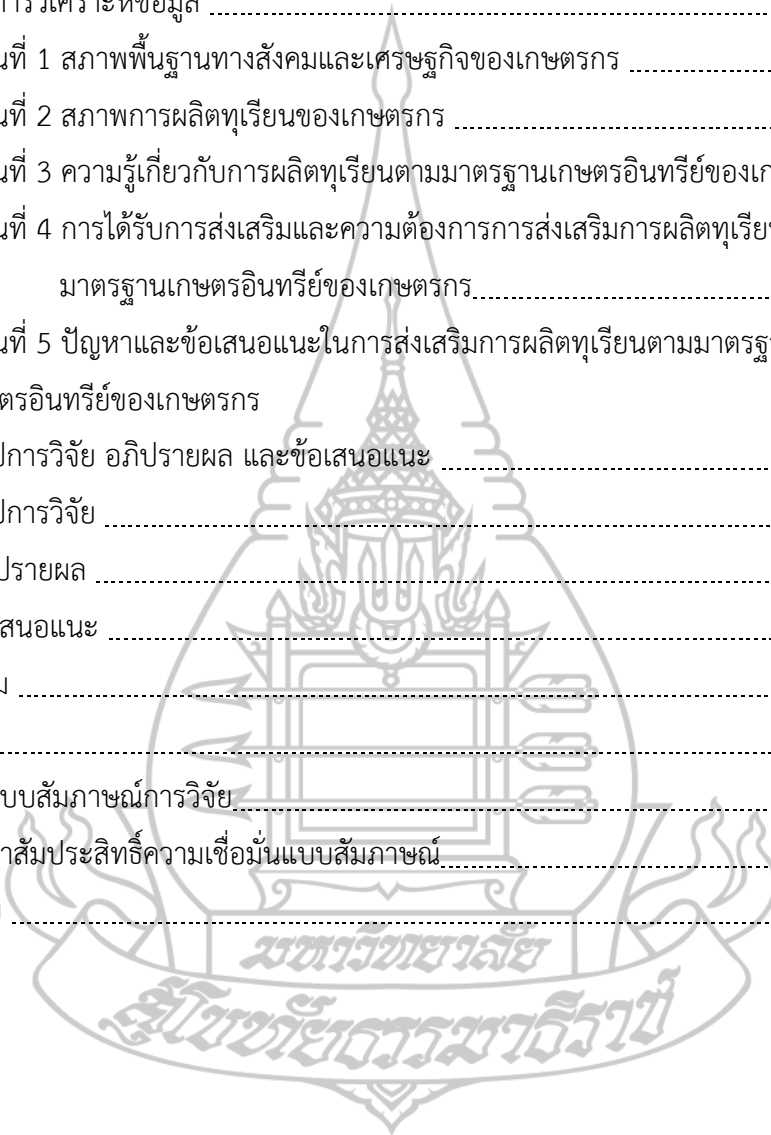
นางสาวอังคณา เจริญศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
บริบทของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	14
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	22
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน	24
หลักการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	30
การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

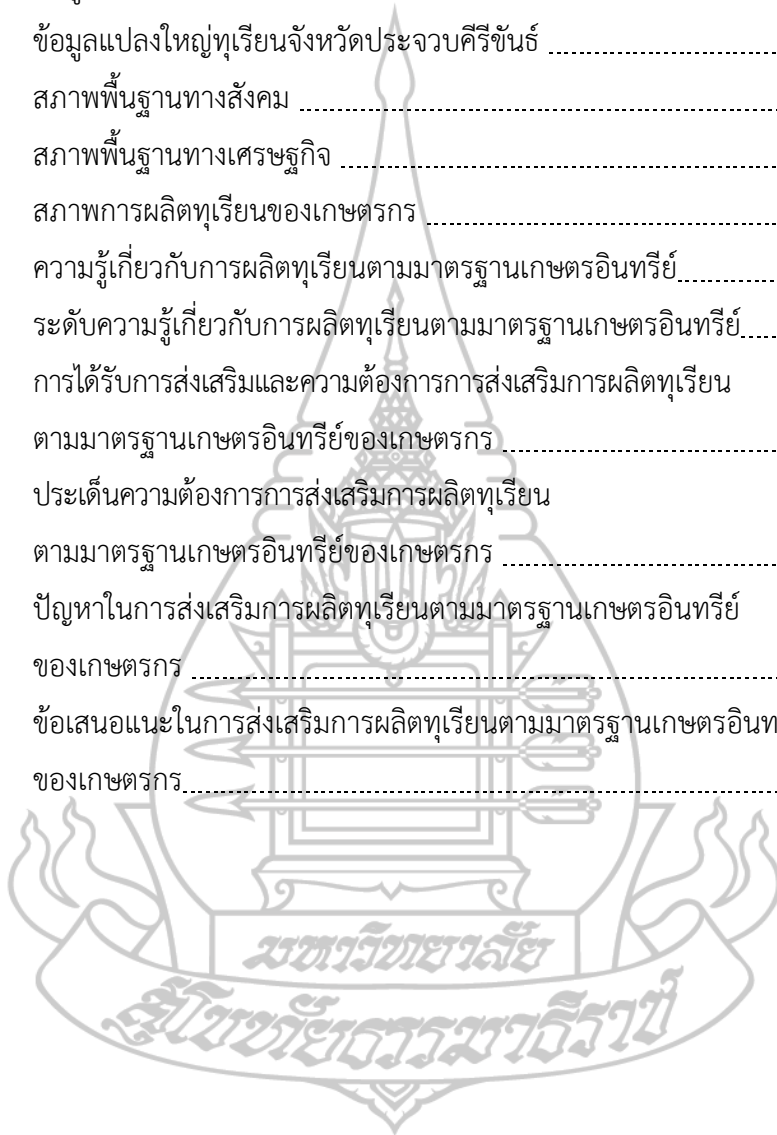
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	53
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร	57
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร	60
ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตาม มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร	65
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร	71
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
สรุปการวิจัย	79
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	96
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	97
ข ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	108
ประวัติผู้วิจัย	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรและพื้นที่ทางการเกษตรรายอำเภอ.....	11
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	13
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม	54
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	55
ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร	58
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	61
ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	64
ตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียน ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร	64
ตารางที่ 4.7 ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียน ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร	70
ตารางที่ 4.8 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกร	71
ตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกร.....	75

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	7
ภาพที่ 2.2 แผนที่จุดดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	8
ภาพที่ 2.3 เขตความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	12
ภาพที่ 2.4 ปฏิทินการเพาะปลูกทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	13
ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียน อินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	91

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุเรียนถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย โดยประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตทุเรียนอันดับต้นๆ ของโลก และเป็นผู้ส่งออกทุเรียนอันดับ 1 ของโลก ในปี 2565 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียน 1,340,6921 ไร่ มีผลผลิต 1,246,098 ตัน มีปริมาณการส่งออก 916,850 ตัน มูลค่า 125,818 ล้านบาท ในขณะที่ปี 2566 ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 1,094,925 ตัน มูลค่า 164,789 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) จะเห็นได้ว่าตลาดทุเรียนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความต้องการของตลาดในต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น โดยตลาดส่งออกทุเรียนที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน ฮองกง และเวียดนาม แต่ก็มีหลายประเทศที่เป็นคู่แข่งสำคัญ เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ที่มีแนวโน้มส่งออกทุเรียนในปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หากว่าประเทศไทยไม่สามารถรักษาหรือยกระดับคุณภาพของทุเรียนให้สูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อ การส่งออกทุเรียนของประเทศไทย และรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเช่นกัน

เกษตรกรอินทรีย์เป็นหนึ่งในมาตรฐานสินค้าเกษตร และเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อรับ ทิศทางการผลิตของภาคเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก เนื่องจากปัจจุบันประชากรโลกได้ ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยด้านอาหาร กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใน ปัจจุบันตลาดมีความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เกิดกระแสความตื่นตัวในการดูแลสุขภาพ โดยหันมาบริโภคสินค้าที่ปลอดภัยไม่มีสารเคมีปนเปื้อน ส่งผลให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอต่อ ความต้องการบริโภค รวมถึงการขยายพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นไปได้ช้า เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเคยชินกับการผลิตสินค้าเกษตรแบบใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี ดังนั้นแนวทาง ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว และจะนำพาเกษตรกรไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ควรมีการส่งเสริมการผลิตใน ระบบเกษตรอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 17,606.75 ไร่ ผลผลิตรวม 5,105.89 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 635.85 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกร 1,900 ครัวเรือน (สำนักงาน เกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) ซึ่งทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอัตลักษณ์อัน

โดดเด่น คือ เป็นทุเรียนที่ปลูกตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี จึงได้รับการตั้งชื่อว่าทุเรียนตะนาวศรีศรีจันทร์ มีจุดเด่นคือ เนื้อแห้ง เนียน เมล็ดลีบ รสชาติมันหวาน กลมกล่อม (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) ถือได้ว่าเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ และเป็นรู้จักของผู้บริโภค โดยที่ผ่านมาสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนให้มีความรู้และทักษะในการผลิตสินค้าเกษตร ให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน รวมถึงมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรเข้าสู่การรับรองตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรมีตลาดและช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตมากขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างสมดุลและยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน เกิดความเข้มแข็ง ต้นทุนการผลิตลดลง สินค้ามีคุณภาพ แต่ผลจากการดำเนินงานพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนน้อย เนื่องจากเกิดปัญหาการผลิตและการส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาความรู้ที่ส่งเสริม และด้านการสนับสนุน ตลอดจนไม่มีการศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริม การศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามหลักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร ยกระดับมาตรฐานการผลิตทุเรียน ให้ผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและขยายผลสู่พื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษา สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ความรู้ในการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมในการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา รวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.2 ทุเรียน หมายถึง ทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้งให้ผลผลิตและยังไม่ให้ผลผลิต

5.3 พื้นที่ปลูกทุเรียน หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรที่ใช้ในการปลูกทุเรียน (นับเป็นไร่)

5.4 เกษตรอินทรีย์ หมายถึง การผลิตด้านการเกษตรองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม หรือ จี เอ็ม โอ (GMOS) ตามมาตรฐาน มกษ.9000 เล่ม 1-2564.

5.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความต้องการความรู้ด้านการตลาดทุเรียนอินทรีย์ ความต้องการด้านการสนับสนุน และความต้องการด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

5.6 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ พื้นที่ การวางแผนจัดการ เมล็ดพันธุ์

และส่วนขยายพันธุ์ การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและจัดการหลังเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง และการบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ

5.7 การได้รับการส่งเสริม หมายถึง การได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ในด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านความรู้ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

5.8 วิธีการส่งเสริม หมายถึง วิธีปฏิบัติในการนำความรู้ วิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปสู่เกษตรกร ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

5.9 ปัญหาในการส่งเสริม หมายถึง ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.9000-2564 ทั้ง ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาดและผลผลิต ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

5.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริม หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.9000-2564 ทั้ง ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาดและผลผลิต ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีดังนี้

6.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในวางแผนการดำเนินงาน แนวทางการส่งเสริมเรื่องการผลิตทุเรียนอินทรีย์ให้สอดคล้องกับสภาพการผลิตและความต้องการของเกษตรกร

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรยกระดับมาตรฐานการผลิตทุเรียนของเกษตรกรให้ผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และนำผลการวิจัยขยายผลสู่พื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. บริบทของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน
6. หลักการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
7. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บริบทของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ด้าน ได้แก่ สภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการผลิตทุเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2565)

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.1.1 ด้านกายภาพ

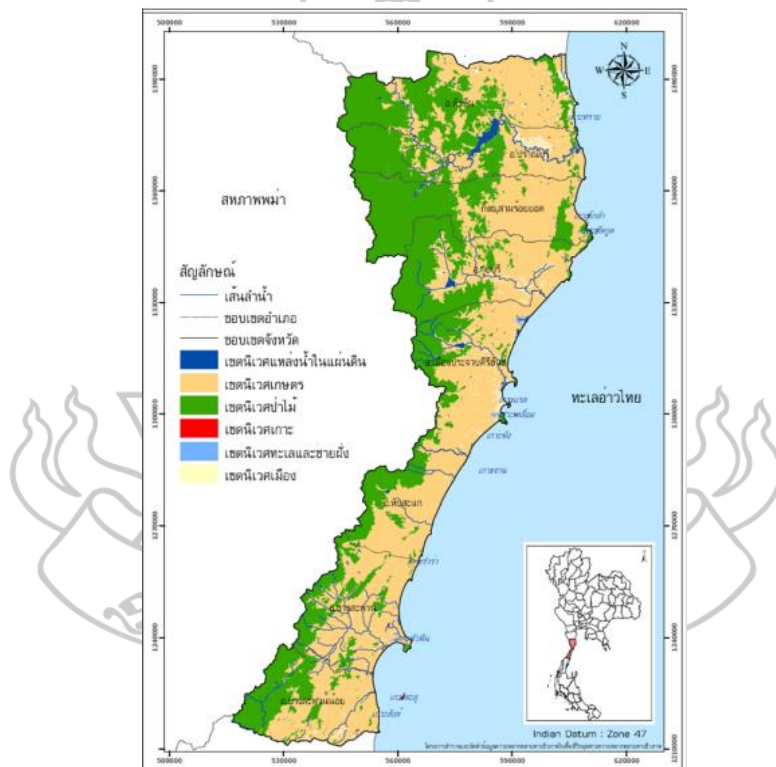
1) ที่ตั้งและอาณาเขต

อยู่ใต้สุดของจังหวัดภาคกลาง เป็นจังหวัดชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ทางด้านทิศตะวันตก มีพื้นที่เป็นแนวยาวขนานด้วยทิวเขาตะนาวศรี ยาวประมาณ 286 กิโลเมตร และทางด้านทิศตะวันออกเป็นแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยยาวประมาณ 251 กิโลเมตร มียอดเขาสูงสุด 1,253 เมตร จากระดับน้ำทะเล อยู่ห่างจากกรุงเทพฯตามเส้นทางรถไฟสายใต้ประมาณ 318 กิโลเมตร ซึ่งใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง และตามเส้นทางรถยนต์

ประมาณ 281 กิโลเมตร ซึ่งใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง มีส่วนแคบที่สุดของประเทศอยู่ในเขต ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบฯ จากอ่าวไทยจนถึงเขตแดนพม่าประมาณ 11.5 กิโลเมตร

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีขนาดพื้นที่ 6,367.62 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,979,762.50 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอคือ อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอปะทิว และอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในเขตร้อนชื้น อากาศโดยทั่วไปไม่ร้อน ไม่หนาวจนเกินไป ความชื้นเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล ในคาบ 30 ปี ความชื้นโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 76 อุณหภูมิเฉลี่ย 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด

40.0 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 10.5 องศาเซลเซียส ฤดูกาลเกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมต่างๆ ที่พัดผ่านบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

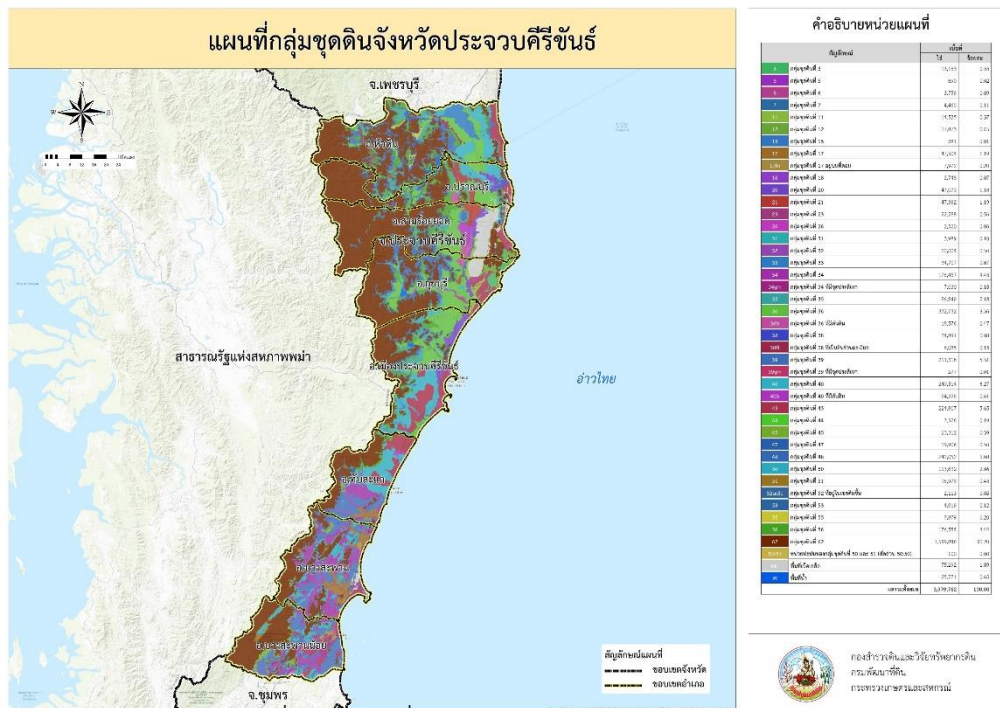
(1) ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะพัดเอาความชื้นในทะเลจีนใต้เข้าหาพื้นดิน ทำให้อากาศร้อนชื้น อบอุ่น และก่อให้เกิดฝนฟ้าคะนองได้ในบางวัน อากาศจะร้อนที่สุดในเดือนเมษายน

(2) ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ที่พัดเอาความชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมา ฝนตกสูงสุดในเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ในระหว่าง 2 เดือนนี้ มีโอกาสจะเกิดพายุพัดผ่านได้

(3) ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาอากาศแห้งและมวลอากาศเย็นมา มีอากาศหนาวที่สุดในเดือนมกราคม

3) ชุดดิน

จากการสำรวจดินพบว่าในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถจำแนกดินออกเป็น 30 กลุ่มชุดดิน มีเนื้อที่ประมาณ 3,719,539 ไร่ หรือร้อยละ 93.46 ของ เนื้อที่ทั้งหมด และเป็นหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 11 หน่วย ได้แก่ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (AQ), เกาะ (I), พื้นที่ป่าไม้ (F), พื้นที่เขตทหาร (MA), ที่ลุ่มชื้นแฉะ (MARSH), ที่ดินดัดแปลง (ML), บ่อขุด (P), ที่ดินหินพื้นโผล่ (RC), พื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน (U) และพื้นที่น้ำ (W) รายละเอียดตามภาพ 2.2

ภาพที่ 2.2 แผนที่ชุดดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดยชุดดินที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน มีดังนี้

- กลุ่มชุดดินที่ 26 เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินต้นกำเนิดชนิดต่าง ๆ แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อละเอียด ซึ่งมีทั้งหินอัคนี หินตะกอน หรือหินแปร หรือเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ในบริเวณพื้นที่ตอน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกมากที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว ส่วนดินล่างเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ส่วนบริเวณที่หน้าดินมีทรายปน และมีความลาดชันสูงมี อัตราเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินมาก หากมีการจัดการดินไม่เหมาะสม ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกยางพารา ไม้ผลต่างๆ และพืชไร่บางชนิด บางแห่งยังคงสภาพป่าธรรมชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 1,921 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่

- กลุ่มชุดดินที่ 32 เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำบริเวณสันดินริมน้ำ บนพื้นที่ตอนที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินร่วน หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง บางแห่งอาจมีชั้นดินทรายละเอียดสลับชั้นอยู่ และมักมีแร่ไมก้าปะปนในเนื้อดิน สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือสีเหลืองปนน้ำตาล ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ดินกลุ่มนี้ไม่มีปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ ปลูกยางพารา กาแฟ และผลไม้ชนิดต่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ 44,637 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของพื้นที่

- กลุ่มชุดดินที่ 39 เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินต้นกำเนิดชนิดต่าง ๆ แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ ทั้งหินอัคนี หรือหินตะกอน หรือมาจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำบริเวณพื้นที่ตอน ที่มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นกลุ่มดินลึก ที่มีการระบายน้ำดีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีดินเป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลเข้ม หรือสีน้ำตาลปนเหลือง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินโดยเฉพาะบริเวณที่มีความลาดชันสูง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกยางพารา ไม้ผล มะพร้าวและปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ประมาณ 190,433 ไร่ หรือร้อยละ 4.78 ของพื้นที่

- กลุ่มชุดดินที่ 50 เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินต้นกำเนิดชนิดต่าง ๆ แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ บริเวณพื้นที่ตอน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยจนถึงลูกคลื่นลอนชัน เป็นกลุ่มดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี เนื้อดินช่วง 50 ซม. ตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนเหนียวปนทราย ในระดับความลึกประมาณ 50-100 ซม. จะพบชั้นดินปนเศษหินหรือลูกรัง สีดินเป็นสีน้ำตาล หรือน้ำตาลปนเหลือง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาดินค่อนข้างเป็นทราย ถ้าพบบริเวณที่มีความลาดชันสูงเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ปลูกยางพารา ไม้ผล สับปะรด มีเนื้อที่ประมาณ 122,907 ไร่ หรือร้อยละ 3.09 ของพื้นที่

- กลุ่มชุดดินที่ 53 เป็นกลุ่มชุดดินที่พบในเขตฝนตกชุก เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินต้นกำเนิดชนิดต่าง ๆ แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินเนื้อละเอียด บนบริเวณพื้นที่ตอน ที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน เป็นกลุ่มดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียว ส่วนดินล่างในระดับความลึกระหว่าง 50-100 ซม. เป็นดินลูกรังหรือดินปนเศษหิน ผุ ซึ่งเป็นพวกหินดินดาน สีดินเป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง สีแดงปนเหลือง หรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-5.5 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินชั้นล่างมีลูกรังหรือเศษหินปะปนอยู่เป็นปริมาณมากทำให้การปลูกพืชรากลึกอาจมีปัญหาและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บริเวณที่มีความลาดชันสูงอาจเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่าย ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกยางพารา ไม้ผล กาแฟ และพืชไร่บางชนิด มีเนื้อที่ประมาณ 2,380 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่

- กลุ่มชุดดินที่ 60 กลุ่มชุดดินนี้พบบริเวณสันดินริมน้ำ บริเวณพื้นที่แนวตะกอน ที่มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนชันเล็กน้อย จนถึงลูกคลื่นลอนลาด เกิดจากตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมกัน มีการผสมกันของตะกอนหลายชนิด ดินที่พบส่วนใหญ่มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นดินลึก เนื้อดินเป็นพวกดินร่วน บางแห่งมีชั้นดินที่มีเนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย หรือมีชั้นกรวด ซึ่งแสดงถึงการตกตะกอนต่างยุคของดิน อันเป็นผลมาจากการเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในอดีต สีดินเป็นสีน้ำตาล หรือน้ำตาลปนเหลือง ดินกลุ่มนี้โดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง และปฏิกริยาเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ประมาณ 6.0 - 7.0 ปัจจุบันดินนี้มีการใช้ประโยชน์ค่อนข้างกว้างขวาง นิยมใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้นต่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ 14,998 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของพื้นที่

1.1.2 ด้านการเกษตร

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีครัวเรือนเกษตรกรจำนวน 70,395 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1,551,138 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่เพาะปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น จำนวน 900,713 ไร่ พืชไร่จำนวน 384,246 ไร่ ข้าว จำนวน 22,634 ไร่ พืชผัก จำนวน 8,760 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรอื่นๆ จำนวน 247,847 ไร่ โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ มะพร้าว และสับปะรด (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร และพื้นที่ทางการเกษตร รายอำเภอ

ที่	อำเภอ	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)				
				ไม้ผล ไม้ยืนต้น	พืชไร่	ข้าว	พืชผัก	อื่นๆ
1	หัวหิน	7,978	201,965	74,672	102,039	570	3,670	15,686
2	ปราณบุรี	8,833	156,695	59,321	74,936	1,829	2,046	18,364
3	สามร้อยยอด	5,879	239,462	89,890	76,919	7,615	320	64,593
4	กุยบุรี	10,375	184,833	59,581	52,450	8,476	1,524	63,183
5	เมืองฯ	6,496	190,023	114,296	48,979	1,156	469	25,108
6	ทับสะแก	8,897	188,485	165,152	6,298	1,707	-	15,328
7	บางสะพาน	15,819	257,418	220,842	8,216	1,065	573	45,062
8	บางสะพานน้อย	6,091	132,257	116,689	14,409	217	158	777
รวม		70,395	1,551,138	900,713	384,246	22,634	8,760	247,847

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2565

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว และมีพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 1,551,138 ไร่ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ มะพร้าว และสับปะรด

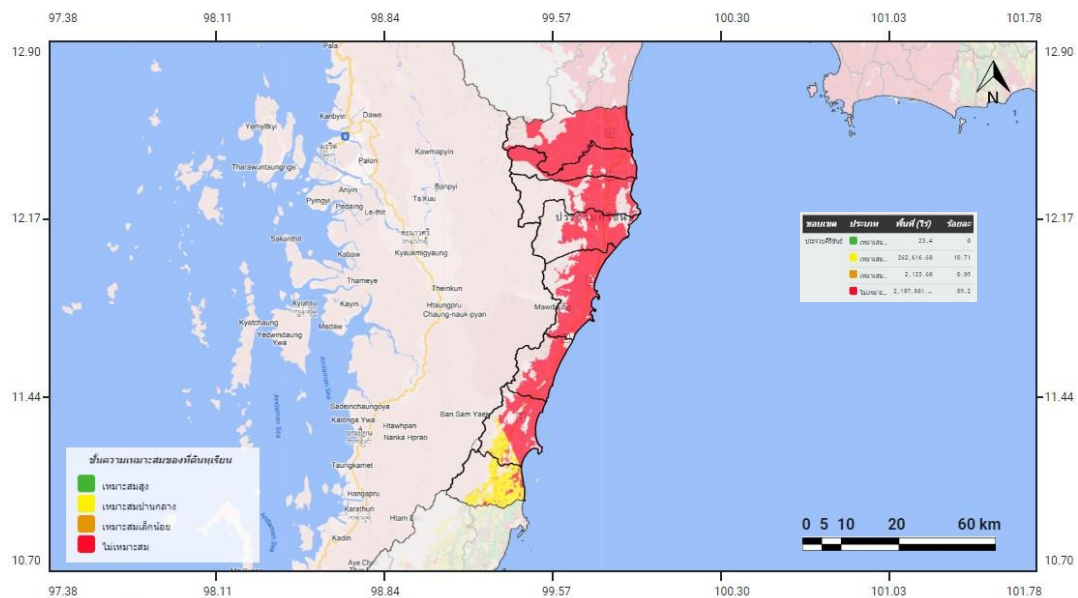
1.2 การผลิตทุเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งสิ้น 17,606 ไร่ ปริมาณผลผลิต 5,106 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 636 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ อำเภอบางสะพาน จำนวน 6,941 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอหัวหิน จำนวน 4,952 ไร่ และอำเภอบางสะพานน้อย จำนวน 3,251 ไร่

ทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นทุเรียนที่ปลูกตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี จึงได้รับการตั้งชื่อว่าทุเรียนตะนาวศรีคีรีขันธ์ โดยมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ที่มีเทือกเขาตะนาวศรีพาดผ่านทุกอำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงทำให้ได้รับความอุดมสมบูรณ์จากดินตะกอนภูเขาหลังจากฤดูน้ำหลากทุกปี ด้วยความสูงจากระดับน้ำทะเล ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมและอยู่ในพื้นที่เงาฝน เนื้อทุเรียนตะนาวศรีคีรีขันธ์ จึงแห้ง เนียน เมล็ดลีบ รสชาติหวานมัน กลมกล่อม (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566) โดยทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่แต่ละอำเภอจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป คือ อำเภอหัวหิน ทุเรียนปาละอู, อำเภอปราณบุรี ทุเรียนเขาจ้าว, อำเภอสามร้อยยอด ทุเรียนป่าหมาก, อำเภอกุยบุรี ทุเรียนย่านซื่อ, อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ทุเรียนคลองบึง, อำเภอทับสะแก ทุเรียนเขาล้าน, อำเภอบางสะพาน ทุเรียนคลองลอย และอำเภอบางสะพานน้อย ทุเรียนไชยราช

1.2.1 เขตเพาะปลูกทุเรียนตามชั้นความเหมาะสม

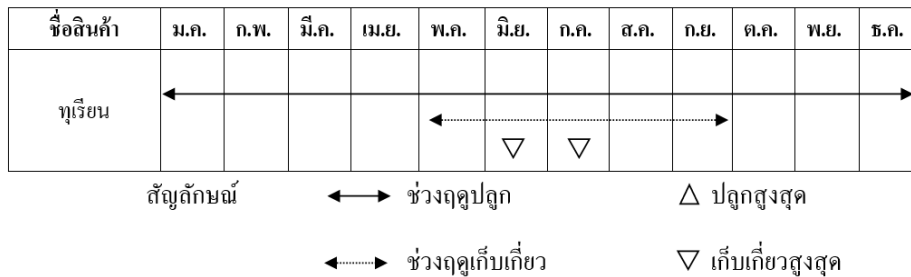
พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งเป็นพื้นที่ พื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ร้อยละ 10.71 พื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) ร้อยละ 0.09 และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ร้อยละ 89.2 โดยมีการเพาะปลูกทุเรียนในเขตพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ร้อยละ 50.91 และเพาะปลูกนเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ร้อยละ 49.89

ภาพที่ 2.3 เขตความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2.2 ปฏิทินการเพาะปลูก

การเก็บเกี่ยวทุเรียนผลผลิตของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน เก็บเกี่ยวสูงสุดในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม โดยมีปฏิทินการเพาะปลูกทุเรียนดังนี้

ภาพที่ 2.4 ปฏิทินการเพาะปลูกทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2.3 วิถีตลาดทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เกษตรกรจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อหน้าสวน รองลงมาร้อยละ 15 จำหน่ายให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือนักท่องเที่ยวทั่วไป และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5 จำหน่ายผ่านทางตลาดออนไลน์

1.2.4 การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ ทุเรียน จำนวน 5 แปลง เกษตรกร จำนวน 225 ราย รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่	ชื่อแปลง	อำเภอ	ตำบล	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
1	แปลงใหญ่ทุเรียน	หัวหิน	ห้วยสัตว์ใหญ่	48	796.75
2	แปลงใหญ่ทุเรียนสหกรณ์ การเกษตรห้วยสัตว์ใหญ่	หัวหิน	ห้วยสัตว์ใหญ่	30	390
3	แปลงใหญ่ทุเรียนเขาจ้าว	ปราณบุรี	เขาจ้าว	51	625
4	แปลงใหญ่ทุเรียนในสายแร่ ทองคำบางสะพาน	บางสะพาน	ร้อนทอง	41	975
5	แปลงใหญ่ทุเรียนไชยราช	บางสะพานน้อย	ไชยราช	55	520
รวม				225	3,306.75

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566

การวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดขอบเขตการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และนำมากำหนดประเด็นคำถามในตอนต้นที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายความต้องการ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายความต้องการ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526, น. 323) ได้กล่าวไว้ว่าความต้องการ หมายถึง การใคร่ได้ อยากได้ หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวแล้วจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดความสมดุลขึ้น เนื่องจากจะมีสิ่งเร้าเข้ามากระตุ้น เกิดแรงขับภายในขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน แสวงหาหนทางเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองความต้องการแล้ว มนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง โดยจะเกิดความต้องการใหม่เกิดขึ้นมาทดแทนจนเวียนโดยไม่มีที่สิ้นสุด

เดิมศักดิ์ คทวนิช (2546, น. 150) กล่าวว่า ความต้องการ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจในตัวบุคคล คือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ

ทองคำ พิลากรณ์ (2554, น.8) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์เกิดภาวะขาดความสมดุล เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ก็เกิดแรงขับภายในร่างกาย จึงทำให้มีความอยากได้ประสงค์จะได้ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจกลับเข้าสู่ภาวะสมดุล แต่ถ้ามีสิ่งเร้าใหม่มากระตุ้น ก็จะเกิดความอยากได้ในสิ่งใหม่ขึ้นมาอีก โดยไม่มีที่สิ้นสุด

กล่าวโดยสรุป ความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้ร่างกายขาดสมดุล จนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้น เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ โดยความต้องการจะเกิดขึ้นใหม่โดยไม่มีที่สิ้นสุด

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 2-26) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ สรุปได้ ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีความต้องการของ अबراهيم เอช. มาสโลว์

अबراهيم เอช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้เสนอทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละชั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

- 1) ความต้องการทางกายภาพ หมายถึง ความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น
- 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต
- 3) ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยมนุษย์เข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับในกลุ่มที่ตนอยู่
- 4) ความต้องการการยกย่อง เป็นความต้องการที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับ ยกย่องเชิดชูและเคารพนับถือจากสังคม ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
- 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการระดับสูงสุด โดยเป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองสามารถทำได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีน้อยคนที่สามารถกระทำได้

2.2.2 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์

เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton P. Alderfer, 1940-2015) เป็นผู้จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งรู้จักกันในทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory) ดังนี้

- 1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (E: Existence Needs) เป็นความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เพื่อตอบสนองให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ต่อไป
- 2) ความต้องการความสัมพันธ์ (R: Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้าง เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ
- 3) ความต้องการความก้าวหน้า (G: Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุด คือเป็นความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโต การใช้ความสามารถของตัวเองได้เต็มที่ แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ ๆ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร สื่อในการส่งเสริมการเกษตร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร มาจากภาษาอังกฤษว่า agricultural extension หากแปลตามรูปคำศัพท์ agricultural หมายถึง เกี่ยวกับการเกษตร หรือเกี่ยวกับกิจกรรม เกษตรกรรม ส่วน extension หมายถึง การเพิ่ม ขยาย การยืดขยาย การแผ่ออก การทำให้กว้างขึ้น ถ้านำมารวมกันจะ ได้ การแพร่กระจายหรือการขยายขอบเขตในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อาจเป็นการทำให้เกษตรกรมีความรู้กว้างขึ้น การพัฒนาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในงานเกษตร หรือแม้แต่การพัฒนาต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพการเกษตรที่เหมาะสม

ทำนอง สิงคาลวนิช (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลีสิทธิ์, 2564, น. 4-16) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่ เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกรที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติ ยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลีสิทธิ์, 2564, น. 4-16) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน

พงษ์ศักดิ์ อังกลีสิทธิ์ (2564, น. 4-17) การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 5) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่

ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ การให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการเผยแพร่วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีในงานเกษตรไปสู่เกษตรกร เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติ ก่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้ ทำให้เกษตรกรอยู่พอดีกินพอดี และมีความสุข อันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

3.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2564, น. 4-41) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร สรุปได้ดังนี้ วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่สำคัญ สรุปได้ ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรง ที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจ เชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่ร่นา และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ออกไปพบปะ รับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์ม หรือไร่ร่นา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์ และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ สามารถสร้างความคุ้นเคยความเป็นกันเอง ความมั่นใจ และความพอใจ แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่ามีประสิทธิภาพมาก การกระตุ้นการพัฒนาการสามารถทำได้ และขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ดีด้วย เพราะเจ้าหน้าที่สามารถตอบสนองปัญหาของเกษตรกรได้ตั้งแต่แรกโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้เวลามาก การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อเกษตรกรในอัตราสูง ไม่สามารถไปพบเยี่ยมเกษตรกรและครอบครัวได้ทั่วถึง ทำให้เกิดความไม่พอใจในเกษตรกรและครอบครัวที่ไม่มีโอกาสไปเยี่ยมก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ และสร้างทัศนคติไม่ได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะประสบความยุ่งยากในการจัดเวลาให้เหมาะสมได้

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office call) การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขและมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่น จึงควรตั้งอยู่ในที่พื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone calls) การติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ดียิ่งขึ้น

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal letter) การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal contact) มีหลายโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกร โดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้าน ที่ตนควรให้ความช่วยเหลือ แนะนำทางวิชาการ เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหา ให้ข้อเสนอแนะแล้วเกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้ทำให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก ที่ได้ก็ตามทีผู้คนมารวมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ ในการทำมาหากินและชีวิตทั่ว ๆ ไป ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาโอกาสทำความคุ้นเคยกับชาวบ้านศึกษาความต้องการของพวกเขา และสามารถแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากขั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) เลยก็ได้ การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มากดังนี้

(1) การประชุมกลุ่ม (group meeting) การประชุมกลุ่มเป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่และยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้า

กับกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน

(2) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิด การเรียนรู้ (learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

(3) การสาธิต (Demonstration) สาธิตเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยาย ประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้ เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็น การพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour) จัดเป็นวิธีการส่งเสริม ที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษา และดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่น ให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มี สิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้ สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ในการส่งเสริมได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

กล่าวโดยสรุป วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ วิชาการ และ เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เช่น การฝึกอบรม การสาธิต การศึกษาดูงาน เพื่อให้เกษตรกรสนใจ เชื่อมั่น และเรียนรู้ นำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการส่งเสริม 3 วิธี ได้แก่ วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ในส่วน ของการเลือกใช้วิธีการแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะของเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร มากำหนดกรอบการวิจัยเกี่ยวกับการ ได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริม และนำมากำหนดประเด็นคำถามในแบบ สัมภาษณ์ การได้รับการส่งเสริมการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของ เกษตรกร

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

3.3.1 ทฤษฎีการสื่อสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 2-30) ได้กล่าวถึงกลุ่มทฤษฎีการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้ การสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายทอด ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ความคิดระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้แก่

1) *ทฤษฎีของเอเวอร์เร็ด เอ็ม. โรเจอร์ส (Everett M. Rogers)* เป็นผู้คิดทฤษฎี “การเผยแพร่นวัตกรรม” โรเจอร์ส ได้ดัดแปลงและกำหนดองค์ประกอบสำคัญของการแพร่กระจายนวัตกรรมออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) แนวความคิด การปฏิบัติหรือวัตถุใหม่ 2) ซึ่งส่งผ่านสื่อการติดต่อ 3) ในช่วงเวลาหนึ่ง และ 4) การแพร่ไปยังสมาชิกในสังคม โดยเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายแล้ว จะเห็นว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวความคิดใหม่กระจายแพร่หลายไปในสังคมต่าง ๆ และส่วนสำคัญของทฤษฎีการเผยแพร่วัตกรรม คือ “กระบวนการยอมรับนวัตกรรม” ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

(1) *ขั้นการรับรู้หรือการตื่นตัว* คือ การที่บุคคลได้รับรู้ว่ามีแนวคิด หรือ วิทยาการใหม่ ๆ แต่ยังไม่มีความรู้สึกที่ลึกซึ้งในเนื้อหารายละเอียดต่าง ๆ

(2) *ขั้นความสนใจ* คือ การที่บุคคลเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่

(3) *ขั้นการไตร่ตรองหรือประเมินผล* คือ บุคคลใช้ความสามารถทางสมอง เพื่อจะประเมินวิทยาการใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์ของตน

(4) *ขั้นการทดลอง* คือ การได้ลงมือทดลองทำดูเพียงบางส่วนในสถานการณ์จริงของบุคคล

(5) *ขั้นการนำไปปฏิบัติหรือการยอมรับ* คือ ขั้นสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจยอมรับ

2) *ทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo)* เป็นผู้คิดกระบวนการของการสื่อสารไว้ในลักษณะแบบจำลองการสื่อสาร ที่เรียกว่า S M C R Model ประกอบด้วย

(1) *ผู้ส่ง (Source)* ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้

เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

(2) ข่าวสาร (message) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ หรือวิธีการส่งข้อมูลข่าวสารนั้น

(3) ช่องทางในการส่ง (channel) หมายถึง วิธีการที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับข่าวสารข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น การฟัง การพูด การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

(4) ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการถอดรหัสข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้สื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุป การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งหรือถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ จากผู้ส่งผ่านช่องทางในการส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้ผู้รับเกิดการรับรู้ ความสนใจ การไตร่ตรอง ทดลอง ยอมรับ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

3.3.2 ทฤษฎีพฤติกรรมของมนุษย์

1) ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสติปัญญาของมนุษย์ ได้แบ่งสติปัญญาออกเป็นชนิดต่าง ๆ ซึ่งสติปัญญาดังกล่าวจะทำงานผสมผสานการใช้สติปัญญาด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในการปฏิบัติบทบาทของตน สติปัญญาแต่ละด้าน จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ (1) สติปัญญาด้านดนตรี (2) สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (3) สติปัญญาด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (4) สติปัญญาด้านภาษา (5) สติปัญญาด้านเนื้อหามิติสัมพันธ์ (6) สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (7) สติปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง และ (8) สติปัญญาด้านความเข้าใจในธรรมชาติ

2) แนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบหนึ่งในระบบการส่งเสริมการเกษตรและถูกนำมาใช้มาก เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตร การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายเหตุผล เป็นการจุดประกายแนวคิดริเริ่มในการขับเคลื่อนให้ชุมชนพัฒนาเร็วยิ่งขึ้น

3) แนวคิดการพึ่งพาตนเอง หลักการและแนวทางการพึ่งพาตนเอง พิจารณาใน 5 องค์ประกอบที่สำคัญ หรือเรียกว่า TERMS ได้แก่ (1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และ (5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นการศึกษาปฏิบัติการของเกษตรกรหรือบุคคล เป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานให้เหมาะสมกับ พฤติกรรมมนุษย์

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับความรู้ ระดับความรู้ เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ และการวัดความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายเกี่ยวกับความรู้

พรธณี สนวนเพลง (2552) ได้ให้ความหมายความรู้ไว้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมา จากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งการปฏิบัติ และการนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในการสรุป การตัดสินใจ การคาดการณ์ข้างหน้า และการแก้ไขปัญหา

สมถวิล ผลสอาด (2555) ได้ให้ความหมายความรู้ไว้ว่า ความรู้นั้นเริ่มจากระดับง่าย ก่อนแล้วเพิ่มความสามารถในการใช้ความคิดพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แบ่งเป็น 5 ชั้น คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการประเมินผล ความรู้นั้น สามารถวัดได้โดยเครื่องมือที่ใช้ทดสอบความรู้

กล่าวโดยสรุป ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือ ประสบการณ์ การปฏิบัติ และทักษะ ซึ่งได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติโดย สามารถวัดความรู้ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบความรู้

4.2 ระดับความรู้

บลูม และคณะ (Bloom et al, อ้างถึงในเจนจิรา สีสพลิน 2562, น. 14 - 17) ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการรับรู้ (cognitive domain) ของคนว่า ประกอบด้วยความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยแจกแจง รายละเอียดของแต่ละระดับไว้ ดังนี้

1) *ความรู้ที่เกิดจากความจำ* หมายถึง การเน้นถึงความจำ เป็นความจำที่เริ่มจาก สิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระต่อกันไปจนถึงความจำในสิ่งที่ซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2) *ความเข้าใจ* หมายถึง การขยายความรู้ ความจำ ให้กว้างออกไปอย่างมี เหตุผล สามารถแปรความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

3) *การประยุกต์* หมายถึง การนำความรู้ หรือความเข้าใจ ที่มีอยู่เดิมไปแก้ปัญหา โดยวิธีการและความรู้มาผสมผสานกันก่อให้เกิดสิ่งใหม่

4) *การวิเคราะห์* หมายถึง การแยกความรู้ออกเป็นส่วน ๆ ทำความเข้าใจที่ละส่วน ว่ามีความสัมพันธ์หรือแตกต่างกันอย่างไร

5) *การสังเคราะห์* หมายถึง การสามารถรวบรวมความรู้ หรือประสบการณ์ ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างขึ้นมา

6) *การประเมินค่า* หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม คำตอบ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์เป็นฐานในการพิจารณา จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เข้ามาพิจารณาประกอบกัน เพื่อพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ระดับความรู้ หมายถึง การแบ่งความรู้เป็นระดับต่าง ๆ จากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

4.3 เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้

ชูไฮลา มูหนะ (2556) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ มี 6 ลักษณะ ดังนี้

1) *การสังเกต* คือ การพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาความจริง บางประการ แบ่งเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่ผู้สังเกตเข้าไปร่วมในเหตุการณ์ และกรณีที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปร่วมในเหตุการณ์ เป็นการสังเกตในฐานะบุคคลภายนอก

2) *การสัมภาษณ์* คือ การสนทนาหรือการพูดโต้ตอบกันอย่างมีจุดหมาย เพื่อค้นหาความรู้ ความจริงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

3) *แบบสอบถาม* เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลทางสังคมศาสตร์ เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และสามารถใช้ได้กว้างขวาง

4) *การจัดอันดับ* คือ การจัดอันดับคุณภาพ ใช้จัดอันดับข้อมูลหรือผลงานต่าง ๆ

5) *การประเมินผลจากสภาพจริง* คือ กระบวนการสังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูล การประเมินจากสภาพจริงจะเน้นให้สามารถแก้ปัญหา และการฝึกปฏิบัติจริง

6) *การวัดผลภาคปฏิบัติ* เป็นการวัดผลที่ให้ลงมือปฏิบัติ สามารถวัดได้ทั้งกระบวนการ ผลงาน ในสถานที่จริง หรือสถานการณ์จำลอง

4.4 การวัดความรู้

ชวาล แพร์ตกุล (2526, น. 201-205 อ้างถึงใน ประคอง ศิลลา 2552, น. 13-14) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดสมรรถภาพสมองด้านการระลึกออกของความจำ เป็นการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์ หรือเคยได้รู้ได้เห็น การวัดความรู้สามารถสร้างคำถามวัดสมรรถภาพได้หลายลักษณะด้วยกัน ลักษณะของคำถามแตกต่างกันตามชนิดของความรู้ ความจำ โดย

จะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของ คำศัพท์ นิยาม ระเบียบแบบแผน หรือหลักทฤษฎีต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป การวัดความรู้ หมายถึง การวัดความจำและประสบการณ์เกี่ยวกับ เรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือในการวัดความรู้ เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ มี 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การ สังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) แบบสอบถาม 4) การจัดอันดับ 5) การประเมินผลจากสภาพจริง และ 6) การวัดผลภาคปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ มากำหนดกรอบการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน และนำมากำหนดประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน

การศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนจะกล่าวถึง พันธุ์ทุเรียน การปลูก การดูแล รักษา การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

5.1 พันธุ์ทุเรียน

กรมวิชาการเกษตร ได้กล่าวถึงพันธุ์ทุเรียนที่เป็นพันธุ์แนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกร ปลูก ดังนี้

5.1.1 พันธุ์หมอนทอง

ลักษณะทั่วไป เนื้อหนา สีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้ง ไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบ

ลักษณะพิเศษ ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3 – 4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้าง ยาว มีป่าผล ปลายผลแหลม ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็น ทรงกระบอก

5.1.2 พันธุ์ชะนี

ลักษณะทั่วไป เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา รสชาติหวานมัน เมล็ด ค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

ลักษณะพิเศษ ผลมีขนาดกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5 – 3 กิโลกรัม ผลมี รูปทรงหวด คือ กลางผลป่อง หัวเรียว ร่องพุงค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น

5.1.3 พันธุ์กระตุม

ลักษณะทั่วไป เนื้อละเอียดสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติไม่ค่อยหวาน มัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

ลักษณะพิเศษ ผลมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างกลม ด้านหัวและท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้านผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็ก และสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ร่องพูค่อนข้างลึก

5.1.4 พันธุ์จันทบุรี 1

ลักษณะทั่วไป เนื้อสีเหลืองสวยสม่ำเสมอ รสชาติหวานมัน เนื้อค่อนข้างละเอียด เส้นใยน้อย กลิ่นอ่อน เนื้อคงสภาพได้นาน ไม่ละ เมล็ดลึบสูง

ลักษณะพิเศษ ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 2.65 – 3.61 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างกลม พูไม่นูนชัดเจน หนามเล็กถี่และสั้น อายุเก็บเกี่ยวสั้น เปอร์เซ็นต์ดีดผลดีกว่าพันธุ์ชะนี 89.111 เปอร์เซ็นต์

5.1.5 พันธุ์จันทบุรี 2

ลักษณะทั่วไป เนื้อสีเหลืองเข้ม รสชาติหวานมัน เนื้อเหนียวละเอียด เส้นใยน้อย กลิ่นอ่อน เมล็ดแห้ง

ลักษณะพิเศษ ผลค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1.52 – 2.27 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวรูปไข่ แบ่งพูชัดเจน หนามใหญ่ถี่และสั้น อายุเก็บเกี่ยวสั้น เปอร์เซ็นต์ดีดผลดีกว่าพันธุ์ชะนี 98.79 เปอร์เซ็นต์

5.1.6 พันธุ์จันทบุรี 3

ลักษณะทั่วไป เนื้อสีเหลืองเข้ม รสชาติหวานมัน เนื้อเหนียวละเอียด เส้นใยปานกลาง กลิ่นค่อนข้างแรง

ลักษณะพิเศษ ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 2.54 – 3.67 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างกลมรูปไข่ พูขนาดเด่นชัดเจน หนามใหญ่และสั้น ฐานกว้าง อายุเก็บเกี่ยวสั้น เปอร์เซ็นต์ดีดผลดีกว่าพันธุ์ชะนี 76.2 เปอร์เซ็นต์

5.2 การปลูกทุเรียน

5.2.1 การเลือกพื้นที่ปลูกทุเรียน

พื้นที่ปลูกทุเรียนต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ต้นทุเรียนได้เพียงพอตลอดทั้งปี สภาพดินควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ที่มีการระบายน้ำดีและมีหน้าดินลึก เพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำขัง ความเป็นกรดต่างของดินอยู่ระหว่าง 5.5 - 6.5 หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีลมแรง

5.2.2 ฤดูปลูก

ถ้ามีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพสามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียน ได้สม่ำเสมอช่วงหลังปลูกควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ควรปลูกต้นฤดูฝน

5.2.3 การปลูกทุเรียน

การปลูกทุเรียนมี 2 วิธี ดังนี้

1) การปลูกทุเรียนแบบขุดหลุมปลูก เหมาะกับสวนที่ไม่มีกรวางระบบน้ำ โดยขุดหลุมขนาดกว้างยาวและลึกด้านละ 50 เซนติเมตร แล้วผสมปุ๋ยคอกประมาณ 5 กิโลกรัม และหินฟอสเฟตครึ่งกิโลกรัมคลุกเคล้ากับดินที่ขุดขึ้นมากลบบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม นำต้นทุเรียนลงไปปลูกโดยให้ ระดับดินปากถุงเดิมสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย

2) การปลูกทุเรียนแบบไม่ขุดหลุม เหมาะกับสวนที่จัดวางระบบน้ำ โดยโรยหินปุ๋ยฟอสเฟตประมาณ 500 กรัม ตรงตำแหน่งที่ต้องการปลูก แล้วกลบด้วยดินบางๆ จากนั้นนำต้นพันธุ์มาวางแล้วนำดินข้างๆ ขึ้นมาพูนกลบ

5.3 การดูแลรักษาทุเรียน

5.3.1 การปฏิบัติดูแลทุเรียนในช่วงก่อนให้ผลผลิต

- 1) เมื่อตรวจพบทุเรียนตายหลังปลูกให้ทำการปลูกซ่อม
- 2) ถ้ามีฝนตกหนักควรทำทางระบายน้ำและตรวจดูบริเวณหลุมปลูกถ้าดินยุบตัวเป็นแอ่งมีน้ำขังต้องพูนดินเพิ่ม ถ้าฝนทิ้งช่วงควรรดน้ำให้ดินมีความชื้นอยู่เสมอ และในช่วงฤดูแล้งควรใช้วัสดุคลุมดินเพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน
- 3) การตัดแต่งกิ่ง ปีที่ 1 - 2 ไม่ควรตัดแต่ง ปล่อยให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ปีต่อๆ ไปตัดแต่งกิ่งแห้งกิ่งแขนงกิ่งกระโดงในทรงพุ่ม กิ่งเป็นโรคออก เลี้ยงกิ่งแขนงที่สมบูรณ์ที่อยู่ในแนวขนานกับพื้นไว้ในปริมาณและทิศทางเหมาะสมโดยให้กิ่งล่างสุดอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 80 - 100 เซนติเมตร
- 4) ช่วงแตกใบอ่อน ควรป้องกันกำจัดโรคใบติด เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยไฟ ไรแดง ช่วงฤดูฝนป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่า และควบคุมวัชพืช
- 5) การทำร่มเงา ในช่วงฤดูแล้งแสงแดดจัดทำให้ทุเรียนใบไหม้ได้
- 6) การใส่ปุ๋ยควรใส่ปุ๋ยหลังจากตัดแต่งกิ่ง โดยใส่ปุ๋ยพร้อมกับการทำโคน คือถากวัชพืชบริเวณใต้ทรงพุ่ม หว่านปุ๋ยและพรวนดินนอกชายพุ่มขึ้นมากลบใต้ทรงพุ่มให้มีลักษณะเป็นหลังเต่า และขยายขนาดของเนินดินให้กว้างขึ้นตามขนาดของทรงพุ่ม ให้หว่านปุ๋ยคอกก่อนและตามด้วยปุ๋ยเคมี ใส่ให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 20 - 30 เซนติเมตรขึ้นไป ขึ้นกับขนาดทรงพุ่มปริมาณและเวลาใส่ปุ๋ย โดยปีที่ 1 ใส่ปุ๋ยและทำโคน 4 ครั้ง (เดือนเว้นเดือน) โดยครั้งที่ 1 - 3 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อ

ต้น ครั้งที่ 4 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 150 - 200 กรัมต่อต้น ปีต่อไป (ระยะที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต) ใส่ปุ๋ยและทำโคน 2 ครั้ง (ต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน) โดยครั้งที่ 1 (ต้นฝน) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณครึ่งถึง 3 กิโลกรัมต่อต้น ครั้งที่ 2 (ปลายฝน) ใส่ปุ๋ยคอก 15 - 50 กิโลกรัมต่อต้น ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณครึ่งถึง 3 กิโลกรัมต่อต้น ปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใส่ในแต่ละครั้งขึ้นกับขนาดของทรงพุ่ม โดยยึดหลักว่าวัดจากโคนต้นมายังชายพุ่มเป็นเมตรได้เท่าไรคือจำนวนปุ๋ยเคมีที่ใส่เป็นกิโลกรัม เช่น ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม 1 เมตรใส่ปุ๋ย 1 กิโลกรัม

5.3.2 การปฏิบัติดูแลทุเรียนในช่วงให้ผลแล้ว

1) การตัดแต่งกิ่ง หลังเก็บเกี่ยวให้รีบตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค กิ่งแขนงด้านใน ทรงพุ่มออกโดยเร็ว ทารอยแผลที่ตัดด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราหรือปูนแดง

2) หลังตัดแต่งกิ่งให้กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยทันที ปุ๋ยคอก ใส่อัตรา 15-50 กิโลกรัมต่อต้น ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ใส่ในอัตรา 3 - 5 กก. ต่อต้น

3) ในช่วงฤดูฝน ถ้าฝนตกหนักจัดการระบายน้ำออกจากแปลงปลูก แต่ถ้าฝนทิ้งช่วงให้รดน้ำแก่ต้นทุเรียน นอกจากนี้ต้องควบคุมวัชพืช และป้องกันกำจัดโรคแมลง

4) ในช่วงปลายฤดูฝน เมื่อฝนทิ้งช่วงใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24, 9-24-24 หรือ 12-24-12 ในอัตรา 2 - 3 กก.ต่อต้น เพื่อช่วยในการออกดอก ให้กำจัดวัชพืชใต้ทรงพุ่มกวาดเศษหญ้าและใบทุเรียนออกจากโคนต้นเพื่อให้ดินแห้งเร็วขึ้น และงดการให้น้ำ 10-14 วัน เมื่อสังเกตเห็นใบทุเรียนเริ่มลดลงต้องเริ่มให้น้ำทีละน้อยเพื่อกระตุ้นให้ตาออกเจริญ อย่าปล่อยให้ขาดน้ำนานจนใบเหลือง ใบตก เพราะตาออกจะไม่เจริญ และระวังอย่าให้น้ำมากเกินไปเพราะช่อดอกอาจเปลี่ยนเป็นใบได้ วิธีให้น้ำที่เหมาะสมคือให้น้ำแบบโชยๆ แล้วเว้นระยะสังเกตใบและดอก เมื่อเห็นดอกระยะไข่ปลามากพอแล้วก็เพิ่มปริมาณให้มากขึ้นเรื่อย ๆ จนสู่สภาวะปกติ

5.4 การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

โรคที่สำคัญของทุเรียน คือ โรครากเน่าโคนเน่า และโรคใบดิด แมลงศัตรูที่สำคัญและทำความเสียหายทางเศรษฐกิจให้แก่ทุเรียนมี 6 ชนิด ได้แก่ หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน เพลี้ยไก่อ๊ว หนอนเจาะผลทุเรียน เพลี้ยแป้ง เพลี้ยไฟ และมอดเจาะลำต้น

5.4.1 โรครากเน่าโคนเน่า

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Phytophthora palmivora* (Bultler) Bultler

การป้องกันกำจัด

- 1) ไม่นำต้นพันธุ์ กิ่งพันธุ์หรือดินปลูกจากแหล่งที่มีการระบาดเข้ามาในสวน
- 2) หมั่นสำรวจสวนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงฝนตกชุกทำทางระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง กำจัดวัชพืช ตัดแต่งส่วนที่เป็นโรคและนำไปเผาทำลายนอกสวน

3) ทำความสะอาดเครื่องมือที่ใช้ตัดกิ่งเป็นโรค หรือสกัดแผลทุกครั้ง ก่อนนำไปใช้ตัดกิ่งปกติ

4) ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักปรับปรุงสภาพดิน และลดปริมาณเชื้อราในดินโดยหว่านชีวภัณฑ์เชื้อราไตรโคเดอร์มาบริเวณใต้ทรงพุ่มทุเรียนที่มีรากฝอยเจริญ

5) ตันเป็นโรค ให้สกัดแผลบริเวณลำต้นที่เป็นโรคออกจนเห็นเนื้อไม้ ก่อนทาแผลด้วยปูนแดง หรือสารป้องกันกำจัดเชื้อรา

6) ช่วงที่มีการระบาดรุนแรง พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา พ่นทุก 5-7 วัน และหยุดพ่นก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน

5.4.2 โรคใบติด

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Rhizoctonia solani* Kühn

การป้องกันกำจัด

1) ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง โดยเฉพาะใบที่อยู่ด้านล่างๆ ให้มีการถ่ายเทของอากาศ ไม่ให้ความชื้นสะสมใต้ทรงพุ่มมากเกินไป

2) เก็บเผาทำลายเศษซากพืชเป็นโรคที่ร่วงอยู่ใต้ต้น เพื่อลดปริมาณเชื้อสะสม

3) ในพื้นที่ปลูกที่มีความชื้นสูงและมีการระบาดประจำ ไม่ควรใส่ปุ๋ยที่มีค่าไนโตรเจนสูง เพื่อลดความสมบูรณ์ของการแตกใบ

4) ช่วงแตกใบอ่อน หมั่นสำรวจอาการของโรคอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่า เริ่มมีการระบาดให้ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อราทุก 10 วัน

5.4.3 หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

การป้องกันกำจัด

1) เกษตรกรไม่ควรขนย้ายเมล็ดทุเรียนจากที่อื่นเข้ามาในแหล่งปลูก ถ้ามีความจำเป็นควรทำการคัดเลือกเมล็ดอย่างระมัดระวัง หรือแช่เมล็ดด้วยสารฆ่าแมลงก่อนทำการขนย้ายจะช่วยกำจัดหนอนได้

2) การห่อผลระยะยาวโดยใช้ถุงพลาสติกสีขาวขุ่นขนาด 40 x 75 เซนติเมตร เจาะกันถุงเพื่อระบายน้ำ สามารถป้องกันไม่ให้ตัวเต็มวัยมาวางไข่ได้ โดยเริ่มห่อผลตั้งแต่ผลทุเรียนมีอายุ 6 สัปดาห์เป็นต้นไปจนถึงเก็บเกี่ยว

3) การใช้กับดักแสงไฟแบล็คไลท์ (black light) เป็นเครื่องมือตรวจการระบาดของผีเสื้อหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน เพื่อให้ทราบว่ามี การระบาดในช่วงไหน สามารถช่วยให้การใช้สารป้องกันกำจัดแมลงมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) การป้องกันกำจัดโดยใช้สารป้องกันกำจัดแมลง หากพบการระบาดรุนแรง

5.4.4 เพลี้ยไก่อัจทุเรียน

การป้องกันกำจัด

1) เพลี้ยไก่อัจจะทำลายเฉพาะใบอ่อนทุเรียนที่ยังไม่โตเต็มที่ ชาวสวนทุเรียนควร จะพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงเมื่อทุเรียนแตกใบอ่อน โดยพ่นทุก 7-10 วัน ในช่วงระยะแตกใบอ่อน

5.4.5 หนอนเจาะผลทุเรียน

การป้องกันกำจัด

1) หมั่นตรวจดูตามผลทุเรียน เมื่อพบรอยทำลายของหนอน ให้ใช้ไม้หรือลวดแข็ง เขี่ยตัวหนอนออกมาทำลาย

2) ตัดแต่งผลทุเรียนที่มีจำนวนมากเกินไป โดยเฉพาะผลที่อยู่ติดกันควรใช้กิ่งไม้ หรือกาบมะพร้าวชั้นระหว่างผล เพื่อป้องกันไม่ให้ตัวเต็มวัยวางไข่หรือตัวหนอนเข้าหลบอาศัย

3) การห่อผลด้วยถุงมุ้งไนลอน ถุงรีเมย์ หรือถุงพลาสติกสีขาวขุ่น เจาะรูที่บริเวณ ขอบล่าง เพื่อให้หยดน้ำระบายออก โดยเริ่มห่อผลตั้งแต่ผลทุเรียนมีอายุ 6 สัปดาห์เป็นต้นไป จะช่วยลดความเสียหายได้

4) พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดแมลงเมื่อพบการระบาดมาก

5.4.6 เพลี้ยแป้ง

การป้องกันกำจัด

1) หากพบเพลี้ยแป้งระบาดเล็กน้อยให้ตัดส่วนที่ถูกทำลายทิ้ง

2) เมื่อพบเพลี้ยแป้งปริมาณน้อยบนผลทุเรียนใช้แปลงปิด หรือใช้น้ำพ่นให้เพลี้ย แป้งหลุดไป หรือการใช้น้ำผสมไวต์ออยล์ (white oil) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ช่วยในการ กำจัดเพลี้ยแป้งได้

3) เนื่องจากเพลี้ยแป้งแพร่ระบาดโดยมีมดพาไป การป้องกันโดยใช้ผ้าชุบสาร ป้องกันกำจัดแมลงพ่นไว้ตามกิ่งสามารถป้องกันไม่ให้มดคาบเพลี้ยแป้งไปยังส่วนต่างๆ ของทุเรียน และต้องชุบสารฆ่าแมลงซ้ำทุก 10 วัน หรือการพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงไปที่โคนต้นจะช่วยป้องกัน มดและลดการเข้าทำลายของเพลี้ยแป้งได้

4) ใช้สารสารป้องกันกำจัดแมลงควบคุมเพลี้ยแป้งเมื่อพบการระบาดรุนแรง โดย พ่นแค่ต้นที่พบการระบาดเท่านั้น

5.4.7 เพลี้ยไฟ

การป้องกันกำจัด

1) หากพบเพลี้ยไฟระบาดเล็กน้อยให้ตัดส่วนที่ถูกทำลายทิ้ง

2) เมื่อพบเพลี้ยไฟระบาดรุนแรง ใช้สารป้องกันกำจัดแมลงป้องกันกำจัดเพลี้ย

5.4.8 มอดเจาะลำต้น

การป้องกันกำจัด

- 1) หมั่นตรวจดูต้นทุเรียน ถ้าพบกิ่งแห้งที่ถูกมอดทำลาย ควรตัดและเผาทิ้ง
- 2) สำหรับส่วนที่ไม่สามารถตัดทิ้งได้ ใช้สารป้องกันกำจัดแมลงสำหรับป้องกันกำจัดมอดพบนบนลำต้น หรือกิ่งที่มีรูมอดเจาะ

6. หลักการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2564) ระบุว่าเกษตรอินทรีย์ คือ หมายถึงระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่ช่วยทำให้ระบบนิเวศเกษตร มีความสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ และกิจกรรม ทางชีวภาพในดิน เกษตรอินทรีย์ เน้นการใช้วิธีการจัดการภายในฟาร์มมากกว่าการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม โดยคำนึงถึงสภาพของภูมิภาคต่างๆ ที่ต้องมีการปรับระบบให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้เมื่อเป็นไปได้จะทำได้โดยวิธีทั่วไป วิธีทางชีวภาพและทางกล แทนการใช้วัสดุสังเคราะห์

6.1 หลักการของเกษตรอินทรีย์

หลักการของการผลิตพืชอินทรีย์ คือ การพัฒนาระบบการผลิตไปสู่เกษตรผสมผสานที่มีความหลากหลายของพืชและสัตว์ เน้นการพึ่งพาตนเองในเรื่องของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารภายในฟาร์ม มีการฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำด้วยอินทรีย์วัตถุ โดยใช้ทรัพยากรในฟาร์มมาหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาความสมดุลของระบบนิเวศในฟาร์ม และความยั่งยืนของระบบนิเวศรอบข้าง รวมทั้งการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยธรรมชาติของพืชและสัตว์ป่า ป้องกันและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ยึดหลักการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปที่เป็นวิธีการธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รักษาความเป็นอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่การผลิต แปรรูป เก็บรักษา และจำหน่าย หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ตลอดกระบวนการผลิต แปรรูป และเก็บรักษาผลิตผล ผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ต้องไม่มาจากการตัดแปรพันธุกรรม และไม่ผ่านการฉายรังสี

6.2 ข้อกำหนดการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ข้อกำหนดในการผลิตพืชเพื่อขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ.900-2564 มี 9 ประการ ดังนี้

- 1) **พื้นที่และแหล่งน้ำ** โดยสถานที่ผลิตพืชอินทรีย์ ต้องเป็นพื้นที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีหรือโลหะหนัก ไม่อยู่ติดกับโรงงาน ที่ทิ้งขยะหรือเขตชุมชน และไม่ควรรอยู่ติดแปลงปลูกพืชที่มีการใช้สารเคมีในอัตราสูง ยกเว้นมีการทำแนวกันชนป้องกัน โดยต้องมีระยะเวลา

ปรับเปลี่ยนพื้นที่มาผลิตพืชอินทรีย์เป็นเวลาอย่างน้อย 12 เดือน ก่อนปลูกสำหรับพืชล้มลุก และ 18 เดือนก่อนเก็บเกี่ยวผลิตผลอินทรีย์ครั้งแรกสำหรับพืชยืนต้น โดยระยะการปรับเปลี่ยน นับตั้งแต่ผู้ผลิตได้นำมาตรฐานนี้ไปปฏิบัติแล้ว และสมัครขอรับการรับรองต่อหน่วยรับรอง และแหล่งน้ำที่นำมาใช้ต้องสะอาด และไม่มีเสี่ยงต่อการปนเปื้อน

2) *การวางแผนการจัดการ* มีมาตรการและการปฏิบัติป้องกันการปนเปื้อนที่ชัดเจน ทั้งทางดิน น้ำ อากาศ และเครื่องมือทางการเกษตร เช่น การทำคันดิน ร่องน้ำ ปลูกพืชเป็นแนวกันชน และการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้งาน และมีการวางแผนระบบการผลิตพืช รวมทั้งเลือกระบบปลูกและชนิดพืชให้เหมาะสมกับฤดูกาลผลิตและสภาพพื้นที่ ได้แก่ เลือกใช้พันธุ์ต้านทาน การปลูกพืชผสมผสาน การปลูกพืชร่วม พืชแซมในพื้นที่ หรือใช้ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน

3) *เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์* ห้ามใช้พันธุ์พืชที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม และหรือผ่านการฉายรังสี เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ควรมาจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ยกเว้นในกรณีที่พืชชนิดนั้นยังไม่มีการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ ในช่วงระยะเริ่มต้นของการผลิตพืชอินทรีย์สามารถใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตจำหน่ายโดยทั่วไปได้ แต่ห้ามคลุกหรือจุ่มสารเคมีก่อนปลูก

4) *การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน* เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุปรับปรุงบำรุงดินตามที่มาตรฐานกำหนด รวมทั้งต้องมีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

5) *การจัดการศัตรูพืช* มีมาตรการป้องกันกำจัดศัตรูพืชสอดคล้องตามมาตรฐานกำหนด เช่น ใช้ชีววิธี สารธรรมชาติจากพืช วิธีกล และวิธีเขตกรรม

6) *การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว* ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ในหลักการจัดการเก็บเกี่ยว สถานที่ปฏิบัติงานมีความสะอาด และไม่นำผลผลิตพืชทั่วไปมาปะปน รวมถึงวัสดุที่ใช้บรรจุและพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายผลิตผลมีความเหมาะสม

7) *การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง* สถานที่บรรจุหีบห่อ ภาชนะบรรจุและขั้นตอนการบรรจุหีบห่อและสถานที่เก็บรักษาผลิตผลพืชอินทรีย์สะอาด ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน สารเคมี โลหะหนัก จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโทษ มีการบรรจุหีบห่อและเก็บรักษาผลิตผลพืชอินทรีย์ที่ไม่ปะปนกับผลิตผลทั่วไป ควรเลือกวัสดุหรือบรรจุภัณฑ์ ที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ พาหนะในการขนส่งสามารถป้องกันความเสียหายของผลิตผล และการสูญเสียความเป็นอินทรีย์ มีการป้องกันความเสียหายของผลิตผลและการสูญเสียความเป็นอินทรีย์ระหว่างการขนส่ง

8) *การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ* มีบันทึกหลักฐานและเอกสารแสดงการผลิตพืชอินทรีย์แยกจากการผลิตพืชทั่วไปอย่างชัดเจน มีการจัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์ม แผนการผลิตและจดบันทึกการปฏิบัติงานภายในฟาร์มที่มีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการผลิตพืชอินทรีย์

ได้แก่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวทุกรอบการผลิตอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน สามารถทวนสอบได้ตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยควรมีการจัดเก็บบันทึกไว้อย่างน้อย 1 รอบการรับรอง

9) การแสดงฉลากและการนำไปใช้ เมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ ข้อกำหนด 1 - 8 แล้วจะได้รับใบรับรองและเครื่องหมายรับรอง โดยสามารถนำไปใช้ในการแสดงฉลาก

6.3 ขั้นตอนการตรวจและรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ขั้นตอนการตรวจและขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสมัคร 2) การตรวจเอกสาร/การประเมินเบื้องต้น 3) การตรวจฟาร์ม/สถานประกอบการ 4) การรับรอง 5) การแจ้งผลการรับรองและออกใบประกาศนียบัตร 6) การอุทธรณ์ 7) การติดตามผล ดังนี้

1) การสมัคร ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการจะต้องติดต่อกับหน่วยงานรับรองเพื่อกรอกใบสมัครหรืออาจมีการชำระค่าธรรมเนียมตรวจรับรอง

2) การตรวจเอกสาร/การประเมินเบื้องต้น เพื่อประเมินว่าผู้สมัครมีการปฏิบัติที่อยู่ในขอบข่ายที่จะขอรับรองหรือไม่ โดยดูจากเอกสารหรืออาจไปตรวจประเมินฟาร์ม/สถานประกอบการ

3) การตรวจฟาร์ม/สถานประกอบการ ผู้ตรวจไปตรวจและสัมภาษณ์ผู้ขอรับรองสังเกตเดินสำรวจรอบฟาร์ม/สถานที่ประกอบการ และสรุปผลการตรวจให้ผู้สมัครทราบ จัดทำรายงานการตรวจส่งให้หน่วยงานรับรอง

4) การรับรอง เจ้าหน้าที่รับรองหรือคณะกรรมการรับรองพิจารณาตัดสินใจว่าจะรับรองหรือไม่ อย่างไร โดยอาจรับรองแบบมีเงื่อนไขให้ผู้รับรองปฏิบัติในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

5) การแจ้งผลการรับรอง และออกใบประกาศนียบัตร จะแจ้งผลเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้สมัครทราบ ในกรณีพ้นระยะปรับเปลี่ยน ผู้ผลิตจึงจะได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองสถานะอินทรีย์

6) การอุทธรณ์ ในกรณีที่ผู้สมัครไม่เห็นด้วยกับผลการรับรอง สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อหน่วยงานรับรองได้ เพื่อพิจารณาทบทวนใหม่

7) การติดตามผล การติดตามผลเงื่อนไขการรับรอง ผู้สมัครจะต้องได้รับการตรวจและรับรองอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

7. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ คือ การส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตและการบริหารจัดการร่วมกัน โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน เพื่อหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และมีการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในลักษณะประชารัฐ โดยการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ และเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

7.1 วัตถุประสงค์การดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- 1) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
- 2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- 3) พัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่สู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม (SME)

7.2 หลักเกณฑ์ในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- 1) มีการผลิตในพื้นที่เหมาะสม ตามข้อมูลแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri Map) หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้
- 2) มีขนาดการผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน (Economy of Scale) สามารถใช้ปัจจัยการผลิต ร่วมกันจากการรวมซื้อรวมขาย การใช้หรือเครื่องมือ/อุปกรณ์/เครื่องจักรกลร่วมกันได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง
- 3) มีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และง่ายต่อการเข้าถึงการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ
- 4) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิต
- 5) มีช่องทางการตลาดรองรับ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น
- 6) มีปัจจัยพื้นฐาน เช่น แหล่งน้ำ/ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต
- 7) มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ลานตาก โรงคัดแยก ลานเท เป็นต้น เข้ามาใช้ในการพัฒนาการผลิต

8) มีการกำหนดมาตรฐานการผลิตและเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบรับรองสินค้า ที่สามารถทำได้หรือเป็นที่ต้องการของตลาด

9) มีการกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดทำแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน

10) มีผู้จัดการแปลงที่มีศักยภาพและสามารถบริหารจัดการได้

7.3 เป้าหมายการพัฒนาแปลงใหญ่

เป้าหมายการพัฒนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ลดต้นทุนการผลิต
- 2) เพิ่มผลผลิต
- 3) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า
- 4) เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ
- 5) จัดการด้านการตลาด

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

8.1.1 เพศ

ศศิธร ประมวล (2566) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตทุเรียนให้ได้คุณภาพแก่เกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร้อยละ 77.5 เป็นเพศชาย พัชรา บำรุง (2565) ศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 60.05 เป็นเพศชาย สุนิสา ช่วยสุข (2565) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย วีรณัฐ ลีอากาศ (2564) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 55.9 เป็นเพศหญิง รองลงมา ร้อยละ 44.1 เป็นเพศชาย ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 72.3 เป็นเพศชาย และวนิดา เหมชัยทอง (2560) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 76.7 เป็นเพศชาย

8.1.2 อายุ

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 50.52 ปี พัทธรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 53.70 ปี สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 43.72 ปี วีรณัฐ ลียากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 60.97 ปี ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 51.70 ปี และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 48.02 ปี

8.1.3 ระดับการศึกษา

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 59 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. พัทธรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา วีรณัฐ ลียากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 44.1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 36.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา ร้อยละ 29.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

8.1.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.66 คน พัทธรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.28 คน สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.55 คน วีรณัฐ ลียากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.83 คน ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.61 คน และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน

8.1.5 ประสบการณ์ในการผลิตทุเรียน

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีประสบการณ์เฉลี่ย 20.05 ปี พัทธรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีประสบการณ์เฉลี่ย 9.48 ปี สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีประสบการณ์เฉลี่ย 11.30 ปี วีรณัฐ ลียากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีประสบการณ์เฉลี่ย 4.92 ปี ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีประสบการณ์เฉลี่ย 14.67 ปี และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีประสบการณ์เฉลี่ย 9.81 ปี

8.1.6 ลักษณะการถือครองที่ดิน

วีรณัฐ ลีอากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทั้งหมดมีพื้นที่ทางการเกษตรเป็นของตนเอง ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 93.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง

8.1.7 พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.58 ไร่ พัชรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 53.18 ไร่ สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.87 ไร่ วีรณัฐ ลีอากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 2.03 ไร่ และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 8.47 ไร่

8.1.8 แหล่งเงินทุน

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 37.8 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร พัชรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 89.82 ไม่กู้เงินมาทำสวนทุเรียน โดยร้อยละ 87.28 ใช้เงินทุนตนเองในการทำสวนทุเรียน วีรณัฐ ลีอากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 97.9 ใช้เงินทุนของตนเองในการทำสวนทุเรียน ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 70.8 ใช้เงินทุนตนเองในการทำสวนทุเรียน และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทั้งหมดใช้เงินทุนของตนเองในการทำสวนทุเรียน และร้อยละ 52.8 กู้ยืมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

8.1.9 รายได้

พัชรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีรายได้จากการทำสวนทุเรียนเฉลี่ย 3,058,500 บาท/ปี วีรณัฐ ลีอากาศ (2564) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีรายได้จากการทำสวนทุเรียนเฉลี่ย 92,935.48 บาท และวนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีรายได้ 45,880.68 บาทต่อไร่

8.2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ศศิธร ประมวล (2566) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง เกษตรกร ร้อยละ 64.0 มีลักษณะพื้นที่ปลูกทุเรียนเป็นพื้นที่ราบ ร้อยละ 84.2 มีสภาพดินที่ปลูกทุเรียนเป็นดินร่วน ร้อยละ 40.1 วางผังพื้นที่ปลูกทุเรียนโดยทำถนนในแปลง ร้อยละ 59.5 ปลูกทุเรียนแบบสวนเดี่ยว ร้อยละ 75.2 ปลูกทุเรียน ระยะห่าง 8x8 เมตร ร้อยละ 45.9 มีการตัดแต่งกิ่งหลังจากตัดผลทุเรียนแล้ว เกษตรกรร้อยละ 85.6 การจัดการหลังการตัดแต่งกิ่งและทรงพุ่มโดยมีการให้ฮอร์โมน ร้อยละ 38.3 มีการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนโดยพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ร้อยละ 62.2 ไม่มีการแปรรูปทุเรียน

พัชรา บำรุง (2565) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทั้งหมดปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองเป็นหลัก เกษตรกรร้อยละ 69.72 อาศัยน้ำในสระน้ำภายในสวนเป็นแหล่งน้ำใช้ในการปลูกทุเรียน และให้น้ำทุเรียนแบบสปริงเกอร์ทั้งหมด เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกรายใช้ปุ๋ยเคมีในสวนทุเรียน โดยเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร้อยละ 64.89 ใส่ปุ๋ยทุเรียนแบบหว่าน มีวิธีการสังเกตระยะการเก็บเกี่ยวทุเรียนแบบการนับอายุทุเรียนจากวันหลังดอกบานจนถึงวันที่ผลแก่ตามแต่ละพันธุ์ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร้อยละ 74.81 ใช้สารเคมีและแรงงานคนร่วมกับเครื่องทุ่นแรงในการกำจัดวัชพืชในสวนทุเรียน

สุนิสา ช่วยสุข (2565) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง เกษตรกรส่วนใหญ่มีการวางแผนกำหนดระยะห่างระหว่างต้น มีการปรับพื้นที่ภายในแปลง มีการวางระบบน้ำในแปลง มีการตัดแต่งกิ่ง จำหน่ายผลผลิตให้กับล้งและผู้บริโภคที่ใช้มาตรฐาน GAP

ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรทุเรียนปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 43.8 มีลักษณะของสวนทุเรียนเป็นสวนเดี่ยว ร้อยละ 48.5 มีลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบ ร้อยละ 40.5 สภาพดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ร้อยละ 73.4 ทำร่องระบายน้ำ/ จัดทำระบบน้ำ ร้อยละ 66.1 กำหนดระยะปลูก ร้อยละ 61.7 ปรับพื้นที่ภายในแปลง ร้อยละ 39.8 หลังปลูกมีการพรางแสงให้ต้นทุเรียน ร้อยละ 93.4 ปลูกทุเรียนโดยการขุดหลุมปลูก ร้อยละ 55.8 มีระยะปลูกทุเรียน 8x8 เมตร ร้อยละ 60.2 ใช้ทั้งสารเคมีและแรงงานคนในการกำจัดวัชพืช ร้อยละ 94.2 มีการตัดแต่งกิ่ง ร้อยละ 98.9 ใช้การนับอายุเป็นดัชนีที่ใช้วัดในการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 73.4 จำหน่ายแบบเหมาสวนให้กับล้ง ร้อยละ 63.5 ไม่ได้แปรรูปผลผลิต

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.7 ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง เกษตรกรร้อยละ 47.7 ปลูกแบบระยะระหว่างต้น 9x9 เมตร เกษตรกรร้อยละ 64.8 ปลูกทุเรียนแบบสวนเดี่ยว เกษตรกรร้อยละ 89.5 มีการวางระบบน้ำในแปลง เกษตรกรร้อยละ 83.2 นำผลผลิตทุเรียนไปขายที่ล้ง เกษตรกรร้อยละ 84.6 ไม่มีการแปรรูปผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 83.8 มีการตัดแต่งกิ่งทุเรียน

8.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

อิทธิพล บังพรม (2566) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุด ในประเด็นการผลิตพืชอินทรีย์เป็นการผลิตเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไม่ใช่สารเคมีในการผลิต การผลิตพืชอินทรีย์ต้องมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อน การบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ท่อนพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ควรใช้จากแหล่งที่เป็นการผลิตพืชอินทรีย์ การผลิตพืชอินทรีย์สามารถใช้สารชีวภัณฑ์ได้ และการทวนสอบย้อนกลับ

รัชดา แสงวงผล (2566) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับ

การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรร้อยละ 61.8 มีความรู้ในระดับมากที่สุด เกษตรกรร้อยละ 32.5 มีความรู้ระดับมาก เกษตรกรร้อยละ 5.6 มีความรู้ในระดับปานกลาง คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน คะแนนตอบถูกสูงสุด 19 คะแนน เฉลี่ย 16.27 คะแนน

ภูวตล ว่างินตะ (2565) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่าเกษตรกรมีความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรตอบข้อคำถามถูกต้องมากที่สุดในประเด็นหลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรควรปลูกพืชคลุมดิน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง และประเด็นที่เกษตรกรตอบข้อคำถามถูกต้องน้อย คือ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่นำมาผลิตข้าวอินทรีย์เกษตรกรสามารถนำมาคลุกสารเคมีเพื่อป้องกันโรคและแมลงได้

เกศวริน สุวรรณฤทธิ์ (2565) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเฉลี่ย 12.59 ข้อจากคำถาม 20 ข้อ โดยข้อที่เกษตรกรตอบได้ถูกมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ จำเป็นต้องมีบันทึกหลักฐาน เอกสารที่ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้ เกษตรกรต้องทำการเกษตรในพื้นที่ที่ตนเองครอบครอง ในที่ดินที่ถือครองโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่ดินที่มีการอนุญาตให้ใช้ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยหน่วยงานภาครัฐเอกชนหรือชุมชน และสารเคมีเป็นสิ่งจำเป็นในการกำจัดวัชพืช อัจฉริเกศ ชันโมลี (2562) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลนาราชควาย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 37.0 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 19.6 มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด ตอบถูกอยู่ ร้อยละ 15.9 มีความรู้ในระดับ มาก ร้อยละ 14.5 มีความรู้ในระดับน้อย และร้อยละ 13.0 มีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรตอบผิดมากที่สุด คือควรนำชิ้นส่วนของพืชที่ไม่ใช้ประโยชน์โดยตรงออกจากแปลงนา

วิทยา แก้วเจริญ (2562) ศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอพะเยา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้อยู่ที่ 9 คะแนน จากคะแนนเต็มทั้งหมด 15 คะแนน

8.4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

8.4.1 ด้านวิธีการส่งเสริม

กาญจนา ดอนกันหา (2566) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับเกษตรกรในตำบลโตนดอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 วิธีการคือ วิธีการบรรยาย/การฝึกอบรม และวิธีการศึกษาดูงาน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก 1 วิธีการ คือ วิธีการสาธิต/ฝึกปฏิบัติ

ภูวดล วังอินตะ (2565) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม แบบบุคคล แบบออนไลน์ และมวลชน ตามลำดับ

อัจฉริเกศ ชันโมลี (2562) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรควรมีการพบปะอย่างต่อเนื่อง เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล เจ้าหน้าที่ออกมาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ และเพิ่มช่องทางอื่น ๆ ในการติดต่อเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมในระดับมาก โดยต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดการสาธิตปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมหรือสัมมนาในการผลิตข้าวอินทรีย์ และจัดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการปลูกข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมในระดับมาก โดยต้องการให้จัดทำเอกสาร ซีดีรอม วิดีโอ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ จัดแสดงจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ จัดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการปลูกข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

ธนันท์ สนสาขา (2560) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมะพร้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกษตรกร มีความต้องการวิธีการส่งเสริมทั้งที่เป็นการสื่อสารรายบุคคล การสื่อสารแบบกลุ่ม และการสื่อสารแบบมวลชน ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละวิธีการส่งเสริม พบว่า

(1) การสื่อสารรายบุคคล พบว่าเกษตรกรเห็นว่าต้องการในวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น คือ การเยี่ยมเยียนในพื้นที่ การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง และการติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์

(2) การสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในวิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ และการจัดทำแปลงเรียนรู้ และ มีต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง คือ การประกวดแข่งขัน

(3) การสื่อสารแบบมวลชน พบว่าเกษตรกรมีต้องการในวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น คือ เอกสารวิชาการ การเผยแพร่ผ่านวิทยุ การเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ และการรณรงค์ และ มีต้องการในวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ หอกระจายข่าวชุมชน และการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

8.4.2 ด้านความรู้ด้านการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

อิทธิพล บังพรม (2566) พบว่าเกษตรกรต้องการส่งเสริมความรู้ในระดับมากคือ การใช้ประโยชน์จากฉลาก ระดับปานกลางคือ การป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช การจัดการบำรุงดิน การ

วางแผนการผลิต และการบันทึกข้อมูล ระดับน้อยคือการจัดการพื้นที่ การคัดเลือกก่อนพันธุ์ จัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว และต้องการในระดับน้อยที่สุดคือ การพักผลผลิต การขนย้ายและการบรรจุ

กาญจนา ดอนกันหา (2566) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด คือ ความรู้เรื่องการจัดการดินและปุ๋ย การจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต แหล่งน้ำ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พื้นที่ปลูก ตามลำดับ

ภูวตล วังอินตะ (2565) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55โดยมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ด้านเนื้อหาความรู้ คือ ประเด็นการส่งเสริมด้านวิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ การควบคุมและกำจัดวัชพืช การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การป้องกันกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืช การเตรียมดิน การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาผลผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พื้นที่เพาะปลูก ตามลำดับ

ณัฐนิชา กวีวัฒนา (2562) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.87) การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 3.74) การตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.59) การวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.57) การบันทึกข้อมูลการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีความต้องการส่งเสริมความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.36) พื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.19) เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 3.17) การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 3.17) การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง(ค่าเฉลี่ย 2.90)

ธนันท์ สนสาขา (2560) พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าประเด็นความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมเนื้อหาความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมเนื้อหาความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ประเด็น คือ การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช พันธุ์พืช การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การให้ความรู้การเข้าสู่มาตรฐานอินทรีย์ มีความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมเนื้อหาความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การเตรียมดิน การแปรรูปสินค้า และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

8.4.3 ด้านความรู้ด้านการตลาด

อิทธิพล บังพรม (2566) พบว่าเกษตรกรต้องการส่งเสริมความรู้ด้านการตลาดในระดับมากที่สุด

ธนันท์ สนสาขา (2560) พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าประเด็นความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมเนื้อหาความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.13) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าเกษตรกรเห็นว่ามีความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมเนื้อหา

ความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ประเด็น คือ การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ยรวม 4.47) พันธุ์พืช (ค่าเฉลี่ยรวม 4.26) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ยรวม 4.25) การให้ความรู้ การเข้าสู่มาตรฐานอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ยรวม 4.23) ส่วนอีก 3 ประเด็น มีความต้องการความรู้ในการ แนะนำส่งเสริมเนื้อหาความรู้ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก คือ การเตรียมดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 4.15) การแปรรูปสินค้า (ค่าเฉลี่ยรวม 3.81) และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ยรวม 3.71) ตามลำดับ

8.4.4 ด้านการสนับสนุน

เกศวริน สุวรรณฤทธิ์ (2565) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุน ในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณ ต้นพันธุ์มะพร้าว ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ปุ๋ย, สารกำจัดโรค พืชและแมลงศัตรูพืช)

อาจารย์ วันเมือง (2564) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของ เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.42)

อัจฉริยศ ชันโมลี (2562) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนการผลิตข้าวอินทรีย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวต้านทานโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.31) ต้องการการสนับสนุนแหล่งเงินทุนหรือสินเชื่อจากภาครัฐหรือเอกชน (ค่าเฉลี่ย 4.25) และเกษตรกรมีความ ต้องการอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ต้องการแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.19)

8.4.5 ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ชนนันทน์ สนสาขา (2560) พบว่า ความต้องการของภาครัฐในการส่งเสริมอยู่ใน ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.46) ความต้องการภาคเอกชน และภาคเกษตรกรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.97 และ 4.11 ตามลำดับ)

8.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์

8.5.1 ปัญหา

อิทธิพล บังพรม (2566) พบว่า ปัญหาของเกษตรกรประกอบด้วย ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการจัดการผลผลิต ปัญหาด้านการตลาด และปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาด และการตลาด

(1) ปัญหาการผลิตเกษตรกร พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ต้นทุน การผลิตที่สูง ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ระดับปัญหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านท่อนพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์มีปริมาณไม่เพียงพอ การจดบันทึกข้อมูล ปัญหาแรงงานในระบบการผลิต ความเพียงพอของแหล่งน้ำที่ใช้ในระบบการผลิต ระดับปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ พื้นที่ในการผลิตพืช

อินทรีย์ขาดแนวกันชน ขนาดพื้นที่ไม่เพียงพอ ความแปรปรวนของสภาพอากาศ และการใช้สารเคมีในพื้นที่

(2) ปัญหาด้านการจัดการผลผลิต พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชโรคแมลงศัตรูพืช และมีปัญหาระดับปัญหาน้อย ได้แก่ความรู้ด้านการจัดการและการปรับปรุงดิน และความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตตามระบบอินทรีย์

(3) ปัญหาด้านการตลาด พบว่ามีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การขายผลผลิตไม่ได้ราคาตามที่ต้องการ พ่อค้าคนกลางกดราคา ระดับปัญหาน้อย ได้แก่ ตลาดรับซื้ออยู่ไกล และปริมาณผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

(4) ปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาดและการตลาด พบว่ามีปัญหาในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางในการสื่อสารน้อย ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ และการกดราคาซื้อจากคุณภาพการผลิต ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต

กาญจนา ดอนกันหา (2566) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการดินและปุ๋ย 2) การตลาดและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 3) แหล่งน้ำ 4) การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) มาตรการป้องกันการปนเปื้อน และเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต 2) แหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ 3) การขอใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 4) พื้นที่ปลูก 5) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

ภูวดล วังอินตะ (2565) พบว่า ปัญหาของเกษตรกรประกอบด้วยปัญหาด้านเนื้อหาความรู้และปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม

(1) ปัญหาด้านเนื้อหาความรู้ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมด้านความรู้ คือ ประเด็นด้านพื้นที่การผลิต วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ การเตรียมดินและปรับปรุงดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และการควบคุมวัชพืชและการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ตามลำดับ

(2) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม คือวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน แบบออนไลน์ แบบบุคคล และแบบกลุ่ม ตามลำดับ

อัจฉริเกศ ชันโมลี (2562) พบว่า ปัญหาของเกษตรกรประกอบด้วย ปัญหาด้านการส่งเสริม ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม และปัญหาด้านการสนับสนุน

(1) ด้านการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแยกประเด็นพบว่ามีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ การบรรจุหีบห่อเพื่อการค้า มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ การเลือกพื้นที่ปลูก การเลือกใช้พันธุ์ข้าว การเตรียมพันธุ์ข้าว การเตรียมดิน วิธีปลูก การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน ระยะปลูก การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช การจัดการน้ำ และการสีข้าว

(2) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านประเด็นวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกประเด็นสามารถเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ไม่ได้เยี่ยมเยียนเกษตรกรตัวต่อตัว และเจ้าหน้าที่ไม่ได้สร้างความมั่นใจให้เกษตรกรในการปลูกข้าวอินทรีย์ เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกประเด็นสามารถเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ ไม่มีการอบรมสัมมนาจากวิทยากร และไม่มีศูนย์เรียนรู้ข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ไม่มีการศึกษาดูงาน ตามลำดับ และไม่มีแปลงในการสาธิตการปลูกข้าวอินทรีย์ และมีปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาแยกประเด็นสามารถเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ ขาดเอกสาร ซีดีรอม วิดีโอ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ ไม่มีการติดประกาศใบแนะนำวิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ ไม่มีการจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต และขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน

(3) ด้านการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหาการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกประเด็นสามารถเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ดังนี้ ขาดการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด ขาดการส่งเสริมการรวมกลุ่มข้าวอินทรีย์ ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวต้านทานโรค และแมลง และขาดแหล่งเงินทุน

ธนันท์ สนสาขา (2560) พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการการส่งเสริมการผลิตมะพร้าวอินทรีย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ปัญหาด้านความรู้ด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และข้อกำหนด ปัญหาด้านตลาดและคุณภาพผลผลิต และปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

(1) ปัญหาความรู้ด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และข้อกำหนด พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และข้อกำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 3.56)

(2) ปัญหาด้านตลาดและคุณภาพผลผลิต ในภาพรวมพบว่าเกษตรกรเห็นว่าปัญหาในด้านการตลาดและคุณภาพผลผลิตมะพร้าวตามระบบเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.26)

(3) ปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในภาพรวมพบว่า เกษตรกรมีปัญหา ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.01)

8.5.2 ข้อเสนอแนะ

ภูวดล วังอินตะ (2565) พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาแต่ละด้านเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาความรู้ และด้านวิธีการส่งเสริม

(1) ด้านเนื้อหาความรู้ เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากในประเด็นปรับปรุงเนื้อหาความรู้ในแต่ละขั้นตอนให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ควรจัดทำเนื้อหาความรู้และข้อปฏิบัติด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ ควรสำรวจความต้องการเนื้อหาความรู้ก่อนการส่งเสริม และส่งเสริมเนื้อหาความรู้ตามความต้องการของเกษตรกร ตามลำดับ

(2) ด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากในประเด็นควรมีการจัดฝึกอบรมและจัดทำแปลงสาธิตด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ ควรมีเกษตรกรต้นแบบด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ควรมีการศึกษาดูงานด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ เนื้อหาความรู้และข้อปฏิบัติผ่านสังคมออนไลน์ จัดทำวารสารความรู้และข้อปฏิบัติการผลิตข้าวอินทรีย์ จัดทำแผ่นพับ/โปสเตอร์/ป้ายประชาสัมพันธ์ และจัดทำรายการโทรทัศน์ด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

ธนันท์ สนสาขา (2560) พบว่า

(1) ข้อเสนอแนะด้านความรู้ เกษตรกรร้อยละ 76 เสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เกษตรกรร้อยละ 24 เสนอแนะว่าควรให้ความรู้เรื่องข้อกำหนดเกษตรกรอินทรีย์เพื่อเกษตรกรปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเกษตรกร

(2) ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 65 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

(3) ข้อเสนอแนะด้านการตลาด เกษตรกรร้อยละ 64 เสนอแนะว่าควรจัดให้มีตลาดรับซื้อมะพร้าวอินทรีย์ในพื้นที่ และเกษตรกรร้อยละ 45 เห็นว่าควรมีมาตรการป้องกันพ่อค้าคนกลางราคาผลผลิต เช่น มีการประกันราคา

(3) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน เกษตรกรร้อยละ 2 เสนอแนะให้มีสวัสดิการสำหรับเกษตรกรที่ทำอินทรีย์ เช่น สนับสนุนแหล่งเงินทุนปลอดดอกเบี้ย /ดอกเบี้ยต่ำ/ การช่วยเหลือจากภาครัฐกรณีการระบาดของโรคและแมลงสำหรับเกษตรกรที่มีการผลิตพืชอินทรีย์

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยดังกล่าวได้ ศึกษาใน ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน ประสิทธิภาพการผลิต ทุเรียน ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน แหล่งเงินทุน รายได้ สภาพการผลิตทุเรียน ของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความต้องการการส่งเสริมการ ผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ ด้านการสนับสนุน และด้าน หน่วยและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม รวมถึงมีการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตพืช อินทรีย์ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบการวิจัย เรื่อง ความต้องการ การส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน 225 ราย (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ : 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
โดยกำหนดระดับคลาดเคลื่อนที่ 0.05

$$n = \frac{225}{1 + 225(0.05)^2}$$
$$= 144$$

จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน

1.3 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากให้ครบตามจำนวน 144 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close – ended question) โดยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นลักษณะคำถามที่ตอบได้คำตอบเดียว และหลายคำตอบและเติมคำในช่องว่าง ได้แก่

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตทุเรียน

2) สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน แหล่งเงินทุน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ พันธุ์ทุเรียน การเตรียมดินและการปลูก การดูแลรักษา และการจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบ ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

เป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบ ถูก และ ผิด จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 หมายถึง ตอบไม่ถูกต้อง

1 หมายถึง ตอบถูกต้อง

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

การได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถาม 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความรู้ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

4.1 การได้รับการส่งเสริมเป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบ ไม่ได้รับ และ ได้รับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 หมายถึง ไม่ได้รับการส่งเสริม

1 หมายถึง ได้รับการส่งเสริม

4.2 ความต้องการการส่งเสริมเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด กำหนดระดับการวัดได้

5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย
- 3 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับความต้องการมาก
- 5 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถาม 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความรู้ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด กำหนดระดับการวัดได้ 5 ระดับ ดังนี้

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับปัญหาน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปัญหาปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับปัญหามาก
- 5 หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด

5.2 ความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย
- 3 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก
- 5 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย นำเครื่องมือที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข และให้ความคิดเห็น นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการนำเสนอจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนออีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปทดสอบความตรงตามเนื้อหา และตรวจสอบค่าความเที่ยง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2 การทดสอบเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับเกษตรกรซึ่งไม่ใช่ประชากรในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบค่าความเที่ยง แบบวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา เป็นการหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่า Cronbach's Alpha ซึ่งหาได้จากสูตร

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

โดย	α	หมายถึง	ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัด
	K	หมายถึง	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อคำถาม
	S_t^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนทั้งฉบับ

จากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.858

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.768 และตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.703

ซึ่งหมายความว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเที่ยงได้ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ เพราะมีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงถือว่า

เครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเที่ยงและเชื่อถือได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539) จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนธันวาคม 2566 - มกราคม 2567 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง ผู้วิจัยมีการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ปากกา แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของเรื่องที่วิจัย และประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการวิจัย เริ่มสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์ชี้แจงการตอบแบบสัมภาษณ์ อ่านข้อคำถามให้เกษตรกรตอบโดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจง่าย และผู้สัมภาษณ์บันทึกคำตอบตามที่เกษตรกรตอบ

3.3 การตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล เพื่อทำการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสัมภาษณ์ หากพบว่าข้อมูลไม่สมบูรณ์ ทำการสอบถามเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวขอบคุณเกษตรกรที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ก่อนทำการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด และการแปลความหมายตามระดับของความรู้ จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยจะใช้คะแนนจากการตอบของเกษตรกรเป็นเกณฑ์แบ่งระดับความรู้ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 - 3	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 - 6	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
7 - 9	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 - 12	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
13 - 15	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

4.1 การได้รับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ และการจัดอันดับ คะแนน 0 หมายถึง ไม่ได้รับการส่งเสริม และคะแนน 1 หมายถึง ได้รับการส่งเสริม

4.2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการแปลความหมายความต้องการการส่งเสริมตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

สำหรับการจัดช่วงคะแนนแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความต้องการระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความต้องการระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความต้องการระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความต้องการระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยจัดช่วงคะแนน
เฉลี่ยของระดับปัญหา ออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยจัดช่วง
คะแนนเฉลี่ยของระดับข้อเสนอแนะ ออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 144 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครัวเรือน การเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร ประสบการณ์ในการผลิตทุเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

n = 144

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	77	53.5
หญิง	67	46.5
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	3	2.1
41 - 50	22	15.3
51 - 60	59	41.0
61 - 70	39	27.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	21	14.5
ต่ำสุด = 38 ปี สูงสุด = 83 ปี ค่าเฉลี่ย = 59.78 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.271		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0	0.00
ประถมศึกษา	97	67.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	2.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	33	22.9
ปวส./อนุปริญญา	3	2.1
ปริญญาตรี	7	4.9
6. ประสบการณ์ในการผลิตทุเรียน (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	100	69.4
11 - 20	38	26.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	6	4.2
ต่ำสุด = 4 ปี สูงสุด = 27 ปี ค่าเฉลี่ย = 10.06 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.645		

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่
ทุเรียนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.5 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.5 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 41.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.1 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 15.3 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 14.5 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 และร้อยละ 2.1 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 38 ปี อายุสูงสุด 83 ปี และมีอายุเฉลี่ย 59.78 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 22.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 4.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 2.1 จบการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญา

1.1.5 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 69.4 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 รองลงมา ร้อยละ 26.4 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนอยู่ระหว่าง 11-20 ปี และร้อยละ 4.2 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มากกว่าหรือเท่ากับ 21 ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ต่ำสุด 4 ปี สูงสุด 27 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10.06 ปี

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี ลักษณะการถือ
ครองที่ดิน พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน แหล่งเงินทุน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 144

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในครัวเรือนครัวเรือน (คน)		
1 - 2	88	61.1
3 - 4	49	34.0
5 - 6	7	4.9
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 6 คน ค่าเฉลี่ย = 2.28 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.126		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 144

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. รายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60,000	30	20.8
60,001-80,000	29	20.1
80,001-100,000	50	34.7
100,001-120,000	35	24.3
ต่ำสุด = 60,000 บาท สูงสุด = 120,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 91,493.06 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 22,078.055		
3. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เป็นเจ้าของเองทั้งหมด	100	100.0
เป็นเจ้าของเองและเช่าบางส่วน	0	0.0
เช่าทั้งหมด	0	0.0
4. พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน (ไร่)		
1-10	98	68.1
11-20	36	25.0
21-30	7	4.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 31	3	2.1
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 83 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 10.41 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.220		
5. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่กู้	27	18.7
กู้เงินกู้นอกระบบ	0	0
กู้สหกรณ์การเกษตร	31	21.5
กู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	117	81.3
กู้ธนาคารพาณิชย์	4	2.8
กู้กองทุนหมู่บ้าน	16	11.1

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 34.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน และร้อยละ 4.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนจำนวน 5-6 คน โดยแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และมีค่าเฉลี่ย 2.28 คน

1.2.2 รายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.7 มีรายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 80,001-100,000 บาทต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.3 มีรายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 100,001-120,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 20.8 มีรายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 60,00 บาทต่อไร่ และร้อยละ 20.1 มีรายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 60,001-80,000 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

1.2.3 ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 เป็นเจ้าของเอง

1.2.4 พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 68.1 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน 1-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.0 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน 11-20 ไร่ ร้อยละ 4.9 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน 21-30 ไร่ และร้อยละ 2.1 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน มากกว่าหรือเท่ากับ 31 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกทุเรียนต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 83 ไร่ และมีค่าเฉลี่ย 10.41 ไร่

1.2.5 แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 18.8 ใช้เงินทุนตัวเองในการทำการเกษตร ร้อยละ 81.3 กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 21.5 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 11.1 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 2.8 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

การศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ พันธุ์ทุเรียน การเตรียมดินและการปลูก การดูแลรักษาและการกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และตลาดจำหน่าย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

n=144

ประเด็นการผลิตทุเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พันธุ์ทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หมอนทอง	144	100.0
ชะนี	0	0
กระดุม	0	0
ก้านยาว	0	0
2. การเตรียมดิน และการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การเตรียมดิน		
ไถปรับดินให้เรียบ	64	44.4
ทำทางระบายน้ำหรือยกร่อง	113	78.5
การปลูก		
ปลูกแบบสวนเดี่ยว	74	51.4
ปลูกแบบสวนแซม	20	13.9
ปลูกแบบสวนผสม	50	34.7
ปลูกแบบขุดหลุม	144	100.0
ปลูกแบบไม่ขุดหลุม	0	0.0
การวางผังปลูก		
ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8 -10 เมตร	86	61.8
ระบบแถวกว้าง ต้นชิด ระยะห่างระหว่างต้นร้อยละ 30 – 50 ของระยะห่างระหว่างแถว	15	10.4
3. การดูแลรักษา และการจัดการศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การให้น้ำ		
มีการวางระบบน้ำ/แหล่งน้ำในแปลง	144	100.0
การใส่ปุ๋ย		
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว	0	0.0
ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	0	0.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n=144

ประเด็นการผลิตทุเรียน	ปฏิบัติ	ร้อยละ
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี	144	100.0
การจัดการศัตรูพืช		
ใช้สารชีวภัณฑ์อย่างเดียว	11	7.6
ใช้สารเคมีอย่างเดียว	4	2.8
ใช้การป้องกันกำจัดแบบวิธีผสมผสาน (IPM)	129	89.6
การดูแลรักษา		
ตัดแต่งกิ่ง จัดทรงพุ่ม	114	79.2
ทำร่มเงา พรางแสงให้ต้นทุเรียน	60	41.7
มีการช่วยผสมเกสร	138	95.8
รดให้น้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอก	144	100.0
มีการโยงผลทุเรียน	144	100.0
4.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิธีการเก็บเกี่ยว		
เก็บเกี่ยวทุเรียนตามช่วงอายุที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์	144	100.0
จุ่มผล หรือซั้วก้านผลด้วยสารเอทธิพอน	59	41.0
ตลาดจำหน่าย		
พ่อค้าคนกลาง	123	85.4
ขายตรงกับผู้บริโภค	144	100.0
สหกรณ์การเกษตร	26	18.1
แปรรูป	18	12.5

จากตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. พันธุ์ทุเรียน พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง
2. การเตรียมดิน และการปลูก

2.1 การเตรียมดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.4 มีการไถปรับดินให้เรียบ และร้อยละ 78.5 มีการทำทางระบายน้ำหรือยกร่องในแปลง

2.2 การปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100 มีการปลูกทุเรียนแบบชุดหลุม โดยเกษตรกร ร้อยละ 51.4 มีการปลูกทุเรียนแบบสวนเดี่ยว รองลงมา ร้อยละ 34.7 มีการปลูกทุเรียนแบบสวนผสม และ ร้อยละ 13.9 มีการปลูกทุเรียนแบบสวนแซม ตามลำดับ

2.3 การวางผังปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.8 มีการปลูกแบบระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8-10 เมตร และร้อยละ 10.4 มีการปลูกแบบระบบแถวกว้าง ต้นชิด ระยะห่างระหว่างต้นร้อยละ 30-50 ของระยะห่างระหว่างแถว

3. การดูแลรักษา และการจัดการศัตรูพืช

3.1 การให้น้ำ พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีการวางระบบน้ำหรือมีแหล่งน้ำในแปลง

3.2 การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

3.3 การจัดการศัตรูพืช พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 89.6 ใช้การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบวิธีผสมผสาน รองลงมา ร้อยละ 7.6 ใช้สารชีวภัณฑ์อย่างเดียวในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และร้อยละ 2.8 ใช้สารเคมีอย่างเดียวในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตามลำดับ

3.4 การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีการรดให้น้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอก และมีการโยงผลทุเรียน ร้อยละ 95.8 มีการช่วยผสมเกสร ร้อยละ 79.2 มีการตัดแต่งกิ่งจัดทรงพุ่ม และร้อยละ 41.7 มีการทำร่มเงาและพรางแสงให้ต้นทุเรียน

4. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

4.1 วิธีการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 เก็บเกี่ยวทุเรียนตามช่วงอายุที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์ และร้อยละ 41.0 มีการจุ่มผล หรือซั้วก้านผลด้วยสารเอทธิฟอน

4.2 ตลาดจำหน่าย พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีการขายผลผลิตโดยตรงกับผู้บริโภค ร้อยละ 85.4 ขายผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 18.1 ขายผลผลิตให้กับสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 12.5 มีการแปรรูปผลผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตาม

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ปรากฏตามตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

n = 144				
ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ตอบถูก	
			จำนวน	ร้อยละ
ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์				
1.	ข้อกำหนดในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มี 9 ข้อ ประกอบไปด้วย 1.) พื้นที่ 2.) การวางแผนจัดการ 3.) เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ 4.) การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน 5.) การจัดการศัตรูพืช 6.) การเก็บเกี่ยวและจัดการหลังเก็บเกี่ยว 7.) การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง 8.) การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง 9.) การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ	ถูก	132	91.7
2.	ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรต้องมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนทั้งทางดิน น้ำ และอากาศ	ถูก	140	97.2
พื้นที่	3. ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงของสวนทุเรียนในการขอรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ 12 เดือน (เฉลี่ย ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงของสวนทุเรียน คือ 18 เดือน)	ผิด	86	59.7
	4. สามารถใช้น้ำจากแหล่งธรรมชาติในการรดน้ำต้นทุเรียนอินทรีย์ได้ โดยไม่ต้องมีการพักน้ำ (เฉลี่ย หากจะใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติในการรดต้นทุเรียนอินทรีย์ ต้องมีการพักน้ำก่อน)	ผิด	35	24.3
การวางแผนการจัดการ				
5.	หากพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนอยู่ในที่ลุ่มต้องมีการขุดร่องระบายน้ำไม่ให้น้ำไหลผ่านแปลง	ถูก	144	100.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=144

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ตอบถูก	
			จำนวน	ร้อยละ
6.	สามารถใช้ต้นทุเรียนเป็นพืชแนวกันชนได้ หากแยกผลผลิตของต้นทุเรียนที่เป็นแนวกันชนออกจากต้นที่เป็นทุเรียนอินทรีย์ได้	ถูก	109	75.7
7.	ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนพื้นที่ทั้งหมดเป็นเกษตรอินทรีย์ สามารถทยอยเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ต้องแยกพื้นที่และกระบวนการผลิตให้ชัดเจน	ถูก	94	65.3
8.	ต้องมีการทำแผนการผลิตพืชทั้งปี	ถูก	144	100.0
เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์				
9.	ใช้ต้นพันธุ์ที่ตัดแปลงพันธุกรรม เพื่อเพิ่มความแข็งแรงในการผลิตพืชอินทรีย์ได้ (เฉลย ไม่สามารถใช้ต้นพันธุ์ที่ตัดแปลงพันธุกรรมได้)	ผิด	134	93.1
การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน				
10.	สามารถนำขี้วัวมาใส่ต้นทุเรียนได้เลย โดยไม่ต้องผ่านการหมัก (เฉลย ต้องทำการหมักขี้วัวก่อนนำมาใส่ต้นทุเรียน)	ผิด	126	87.5
การจัดการศัตรูพืช				
11.	การจัดการศัตรูพืชของการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้สารเคมี แต่ให้ใช้ชีววิธี วิธีกล และวิธีเขตกรรม	ถูก	144	100.0
การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว				
12.	สามารถวางผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ที่เก็บเกี่ยวบนพื้นดินได้ (เฉลย ห้ามวางผลผลิตบนพื้นดินโดยตรง)	ผิด	80	55.6
การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง				
13.	ใช้รถขนส่งผลผลิตอินทรีย์ร่วมกับผลผลิตทั่วไปได้ (เฉลย ต้องแยกรถที่ใช้ขนส่งทุเรียนอินทรีย์กับทุเรียนทั่วไป)	ผิด	102	70.8

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=144

ข้อ	ประเด็นความรู้	เฉลย	ตอบถูก	
			จำนวน	ร้อยละ
การแสดงผลและการกล่าวอ้าง				
14.	กรณีอยู่ระหว่างระยะปรับเปลี่ยนสามารถแสดงสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้ (เฉลย กรณีอยู่ในระยะปรับเปลี่ยนไม่สามารถแสดงสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้)	ผิด	89	61.8
การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ				
15.	ต้องมีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน ข้อมูลการผลิตอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน และมีหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้	ถูก	144	100.0

จากตารางที่ 4.4 สรุปประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรากฏผลดังนี้

1. ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.2 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรต้องมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนทั้งทางดิน น้ำ และอากาศ รองลงมา ร้อยละ 91.7 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ข้อกำหนดในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มี 9 ข้อ ประกอบไปด้วย 1.) พื้นที่ 2.) การวางแผนจัดการ 3.) เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ 4.) การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน 5.) การจัดการศัตรูพืช 6.) การเก็บเกี่ยวและจัดการหลังเก็บเกี่ยว 7.) การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง 8.) การแสดงผลและการกล่าวอ้าง 9.) การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ

2. พื้นที่ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.7 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ระยะปรับเปลี่ยนของสวนทุเรียนในการขอรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รองลงมา ร้อยละ 35.0 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง กรณีใช้แหล่งน้ำจากธรรมชาติ ต้องมีการพักน้ำก่อนนำมารดต้นทุเรียนอินทรีย์

3. การวางแผนการจัดการ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง หากพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนอินทรีย์อยู่ในที่ลุ่มต้องมีการขุดร่องระบายน้ำไม่ให้น้ำไหลผ่านแปลง และต้องมีการทำแผนการผลิตพืชทั้งปี รองลงมา ร้อยละ 75.7 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง สามารถใช้ต้นทุเรียนเป็นพืชแนวกันชนได้ หากแยกผลผลิตของต้นทุเรียนที่เป็นแนวกันชนออกจากต้นที่เป็นทุเรียนอินทรีย์ได้ และร้อยละ 65.3 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนพื้นที่ทั้งหมดเป็นเกษตรอินทรีย์

สามารถทยอยเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ต้องแยกพื้นที่และกระบวนการผลิตให้ชัดเจน

4. **เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.1 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ใช้ต้นพันธุ์ที่ตัดแปลงพันธุกรรม เพื่อเพิ่มความแข็งแรงในการผลิตพืชอินทรีย์ได้

5. **การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 87.5 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง หากจะนำขี้วัวมาใส่ต้นทุเรียนได้เลย ต้องผ่านการหมักก่อน

6. **การจัดการศัตรูพืช** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็นเรื่องการจัดการศัตรูพืชของการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้สารเคมี แต่ให้ใช้ชีววิธี วิธีกล และวิธีเขตกรรม

7. **การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.6 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ไม่สามารถวางผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ที่เก็บเกี่ยวบนพื้นดินได้

8. **การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70.8 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ไม่สามารถใช้รถขนส่งผลผลิตอินทรีย์ร่วมกับผลผลิตทั่วไปได้

9. **การแสดงผลและการกล่าวอ้าง** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.8 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง กรณีอยู่ระหว่างระยะปรับเปลี่ยนไม่สามารถแสดงสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้

10. **การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็นเรื่อง ต้องมีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน ข้อมูลการผลิตอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน และมีหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

คะแนน	ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1 - 3	น้อยที่สุด	0	0.0
4 - 6	น้อย	0	0.0
7 - 9	ปานกลาง	21	14.6
10 - 12	มาก	64	44.4
13 - 15	มากที่สุด	59	41.0

ต่ำสุด = 7 คะแนน สูงสุด = 15 คะแนน
ค่าเฉลี่ย = 11.06 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.004

จากตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่เกษตรกรตอบถูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.4 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 41.0 มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 14.6 มีความรู้ระดับปานกลาง และไม่พบว่าเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยมีคะแนนต่ำสุด 7 คะแนน คะแนนสูงสุด 15 คะแนน และคะแนนเฉลี่ย 11.06 คะแนน

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

การศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พิจารณาจากข้อมูลการเลือกตอบ (ได้รับหรือไม่ได้รับ) ตามการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ถูกสัมภาษณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ			ระดับความต้องการ		
	การส่งเสริม		อันดับ	การส่งเสริม		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ		ค่า เฉลี่ย	S.D.	
n=144						
1. ด้านวิธีการส่งเสริม				4.00	1.121	มาก 5
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล				3.81	1.17	มาก 3
(1) การให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่	85	59.0	2	5.00	0.000	มากที่สุด 1
(2) การให้เจ้าหน้าที่ ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์	82	56.9	3	3.76	0.430	มาก 2
(3) การให้เจ้าหน้าที่ส่ง ข้อความหรือพูดคุยผ่านไลน์	60	41.7	5	2.66	0.475	ปานกลาง 3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=144

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ		อันดับ	ระดับความต้องการ			อันดับ
	การส่งเสริม			การส่งเสริม			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปล ความ	
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม				4.93	0.990	มากที่สุด	1
(1) การฝึกอบรม	17	11.8	8	4.86	0.347	มากที่สุด	2
(2) ศึกษาดูงาน	17	11.8	8	5.00	0.00	มากที่สุด	1
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน				3.58	1.356	มาก	2
(1) เอกสารวิชาการ	77	53.5	4	4.80	0.402	มากที่สุด	1
(2) การเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน/หอกระจายข่าว	25	17.4	7	2.12	0.324	ปานกลาง	3
(3) การเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์	60	41.7	5	3.82	0.987	มาก	2
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์				4.59	0.402	มากที่สุด	3
2.1 ความรู้ เรื่อง พื้นที่และแหล่งน้ำ	17	11.8	8	5.00	0.000	มากที่สุด	1
2.2 ความรู้ เรื่อง การวางแผนการจัดการ	17	11.8	8	5.00	0.000	มากที่สุด	1
2.3 ความรู้ เรื่อง เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์	17	11.8	8	4.65	0.478	มากที่สุด	5
2.4 ความรู้ เรื่อง การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน	85	59.0	2	4.41	0.493	มากที่สุด	8
2.5 ความรู้ เรื่อง การจัดการศัตรูพืช	77	53.5	4	4.76	0.430	มากที่สุด	4
2.6 ความรู้ เรื่อง การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว	17	11.8	8	4.41	0.493	มากที่สุด	8
2.7 ความรู้ เรื่อง การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง	17	11.8	8	4.51	0.502	มากที่สุด	7
2.8 ความรู้ เรื่อง การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง	17	11.8	8	4.53	0.501	มากที่สุด	6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=144

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ			ระดับความต้องการ			
	การส่งเสริม		อันดับ	การส่งเสริม			อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปล ความ	
2.9 ความรู้ เรื่อง การบันทึกข้อมูล	102	70.8	1	3.67	0.637	มาก	10
2.10 ความรู้ เรื่อง การยื่นขอรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	17	11.8	8	5.00	0.000	มากที่สุด	1
3. ความรู้ด้านการตลาด				4.58	0.594	มากที่สุด	4
3.1 ช่องทางการจำหน่าย และการ จัดหาสถานที่จำหน่าย	17	11.8	8	5.00	0.000	มากที่สุด	1
3.2 การจัดการสินค้าและการเพิ่ม มูลค่าสินค้า	17	11.8	8	4.16	0.563	มาก	2
4. ด้านการสนับสนุน				4.66	0.685	มากที่สุด	1
4.1 ดันพันธุ์	0	0.0	9	5.00	0.000	มากที่สุด	1
4.2 วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	85	59.0	2	5.00	0.000	มากที่สุด	1
4.3 สารสกัดธรรมชาติจัดการ ศัตรูพืช สารชีวภัณฑ์	77	53.5	4	5.00	0.000	มากที่สุด	1
4.4 แหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ บ่อบาดาล ระบบน้ำ ชลประทาน	0	0.0	8	4.86	0.387	มากที่สุด	4
4.5 แหล่งเงินทุน	0	0.0	8	3.44	0.914	มาก	5
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม				4.63	0.452	มากที่สุด	2
5.1 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	85	59.0	2	4.81	0.392	มากที่สุด	2
5.2 นักวิชาการเกษตร	52	36.1	6	4.81	0.392	มากที่สุด	2
5.3 เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน	85	59.0	2	4.81	0.392	มากที่สุด	2
5.4 หน่วยงานเอกชน	0	0.0	9	3.82	0.386	มาก	5
5.5 เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	17	11.8	8	4.88	0.324	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม				4.56	0.581	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การได้รับการส่งเสริม และความต้องการการส่งเสริม ปรากฏผลดังนี้

1. การได้รับการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความรู้ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ดังนี้

1.1 ด้านวิธีการส่งเสริม แบบออกเป็น 3 วิธี คือ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

1.1.1 การส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.0 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ รองลงมา ร้อยละ 56.9 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ร้อยละ 41.7 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ส่งข้อความหรือพูดคุยผ่านทางไลน์ ตามลำดับ

1.1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 11.8 ได้รับการส่งเสริมโดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

1.1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.5 ได้รับการส่งเสริมจากเอกสารวิชาการ รองลงมา ร้อยละ 41.7 ได้รับการส่งเสริมจาก+การเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 17.4 ได้รับการส่งเสริมจากการเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน/หอกระจายข่าว ตามลำดับ

1.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70.8 ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูล รองลงมา ร้อยละ 59.0 ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ 53.5 ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช และ ร้อยละ 11.8 ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ, การวางแผนการจัดการ, เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์, การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว, การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง, การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง และการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1.3 ด้านความรู้ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 11.8 ได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องช่องทางการจำหน่าย และการจัดหาสถานที่จำหน่าย และความรู้เรื่องการจัดการสินค้าและการเพิ่มมูลค่าสินค้า

1.4 ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.9 ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน รองลงมา ร้อยละ 53.5 ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนสารสกัดธรรมชาติจัดการศัตรูพืช และสารชีวภัณฑ์ และเกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนต้นพันธุ์, แหล่งน้ำในการผลิต และแหล่งเงินทุน

1.5 ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.0 ได้รับการส่งเสริมจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน รองลงมา ร้อยละ 36.1 ได้รับการ

ส่งเสริมจากนักวิชาการเกษตร ร้อยละ 11.8 ได้รับการส่งเสริมจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และเกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชน

2. ความต้องการการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความรู้ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ดังนี้

2.1 ด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยแบ่งเป็น 3 วิธีการ คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

2.1.1 การส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 5.00) มีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 3.76) และมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 ประเด็น คือ ให้เจ้าหน้าที่ส่งข้อความหรือพูดคุยทางไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.66)

2.1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.93) โดยพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ประเด็น คือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 5.00) และ การจัดฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.86)

2.1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ เอกสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.80) มีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 ประเด็น คือ เผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน/หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 2.12)

2.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 ประเด็น คือ ความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 5.00) ความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 5.00) ความรู้เรื่องยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 5.00) ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.76) ความรู้เรื่องเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.65) ความรู้เรื่องการผลิตฉลากและการกล่าวอ้าง (ค่าเฉลี่ย 4.53) ความรู้เรื่องการบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 4.51) ความรู้เรื่องการจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 4.41) ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.41) และมีความต้องการอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.67)

2.3 ด้านความรู้ด้านการตลาด ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ ช่องทางการจำหน่าย และการจัดหาสถานที่จำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 5.00) และมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ การจัดการสินค้าและการเพิ่มมูลค่าสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.16)

2.4 ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ประเด็น คือ ต้นพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 5.00) วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 5.00) สารสกัดธรรมชาติจัดการศัตรูพืชและสารชีวภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 5.00) แหล่งน้ำในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.86) และมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ แหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.44)

2.5 ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ประเด็น คือ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 4.88) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.81) เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.81) นักวิชาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.81) และมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ หน่วยงานเอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.44)

ตารางที่ 4.7 ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับความต้องการการส่งเสริม			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	4.00	1.121	มาก	5
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	4.59	0.402	มากที่สุด	3
3. ด้านความรู้ด้านการตลาด	4.58	0.594	มากที่สุด	4
4. ด้านการสนับสนุน	4.66	0.685	มากที่สุด	1
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	4.63	0.452	มากที่สุด	2

จากตารางที่ 4.7 ประเด็นความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการในด้านการสนับสนุนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) รองลงมาคือ ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.63) ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 4.59) ด้านความรู้ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.58) และด้านวิธีส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

การศึกษาปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัญหาด้านตลาดและผลผลิต ปัญหาด้านการสนับสนุน และปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ปรากฏตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา		แปล ความ	อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	2.54	0.679	น้อย	4
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล	2.14	0.658	น้อย	3
(1) การเยี่ยมเยียนระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร	2.60	0.822	น้อย	1
ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ				
(2) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำแนะนำในเวลา	1.67	0.669	น้อยที่สุด	2
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม	3.25	0.177	ปาน	1
(1) ขาดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง	3.12	0.509	ปานกลาง	2

n=144

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=144

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา		แปล ความ	อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	s.d.		
(2) ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.37	0.687	ปานกลาง	1
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน	2.25	0.594	น้อย	2
(1) การประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก	2.67	0.757	ปานกลาง	1
(2) ขาดการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์	1.83	0.607	น้อย	2
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	3.07	0.723	ปาน กลาง	2
2.1 ไม่มีความรู้ เรื่อง พื้นที่และแหล่งน้ำ	3.14	1.150	ปานกลาง	4
2.2 ไม่มีความรู้ เรื่อง การวางแผนการจัดการ	3.47	0.938	มาก	3
2.3 ไม่มีความรู้ เรื่อง เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ ขยายพันธุ์	2.49	0.658	น้อย	8
2.4 ไม่มีความรู้ เรื่อง การจัดการและการปรับปรุง บำรุงดิน	2.75	0.927	ปานกลาง	6
2.5 ไม่มีความรู้ เรื่อง การจัดการศัตรูพืช	3.06	0.910	ปานกลาง	5
2.6 ไม่มีความรู้ เรื่อง การเก็บเกี่ยวและการจัดการ หลังการเก็บเกี่ยว	2.18	0.726	น้อย	10
2.7 ไม่มีความรู้ เรื่อง การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง	2.47	0.728	น้อย	9
2.8 ไม่มีความรู้ เรื่อง การแสดงฉลากและการกล่าว อ้าง	2.68	0.575	ปานกลาง	7
2.9 การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก	4.03	0.673	มาก	2
2.10 ขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์มีความยุ่งยาก	4.44	0.773	มาก	1
3. ด้านตลาดและผลผลิต	2.26	0.434	น้อย	5
3.1 ราคาผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ไม่ชัดเจน	1.97	0.823	น้อย	3
3.2 ไม่มีช่องทางจำหน่ายผลผลิต	1.90	0.564	น้อย	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=144

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	
3.3 ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด	2.31	0.741	ปานกลาง	2
3.4 สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	2.85	0.996	ปานกลาง	1
4. ด้านการสนับสนุน	4.30	0.140	มากที่สุด	1
4.1 ปัจจัยการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอ	4.20	0.874	มากที่สุด	3
4.2 ไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอ	4.46	0.818	มากที่สุด	1
4.3 ขาดแหล่งเงินทุน	4.24	0.844	มากที่สุด	2
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	2.71	0.656	ปานกลาง	3
5.1 การให้คำแนะนำให้ความรู้ไม่ชัดเจน	1.97	0.630	น้อย	3
5.2 การส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ	2.98	0.986	ปานกลาง	2
5.3 ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน	3.20	0.986	ปานกลาง	1
	เฉลี่ยรวม	2.93	0.828	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ในภาพรวมมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.98) แบ่งประเด็นปัญหาออกเป็น 5 ด้าน คือ ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัญหาด้านตลาดและผลผลิต ปัญหาด้านการสนับสนุน และปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดย

เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) รองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.71) ด้านวิธีส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.54) และด้านตลาดและผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.26) ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาแยกแต่ละประเด็นปัญหา ปรากฏผล ดังนี้

1. ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.54) โดยแบ่งเป็น 3 วิธีการ คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

1.1 การส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.14) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น คือ การเยี่ยมชมเยียนระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.60) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำแนะนำในเวลาที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.67)

1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.93) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น คือ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.37) และขาดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.12)

1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.25) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น คือ การประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 2.67) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น คือ ขาดการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 1.83)

2. ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.07) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น คือ ขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) ไม่มีความรู้ เรื่อง การวางแผนการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.47) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น คือ ไม่มีความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.14) ไม่มีความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.06) ไม่มีความรู้เรื่องการจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 2.75) ไม่มีความรู้เรื่องการผลิตฉลากและการกล่าวอ้าง (ค่าเฉลี่ย 2.68) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น คือ ไม่มีความรู้เรื่องเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 2.49) ไม่มีความรู้เรื่องการบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 2.47) ไม่มีความรู้เรื่อง การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.18)

3. ปัญหาด้านตลาดและผลผลิต ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.26) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 ประเด็น คือ สินค้าไม่

เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.85) ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.31) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยจำนวน 2 ประเด็น คือ ราคาผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.97) ไม่มีช่องทางจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.90)

4. ปัญหาด้านการสนับสนุน ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ ไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 4.46) ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.24) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ปัจจัยการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 4.20)

5. ปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 ประเด็น คือ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 3.20) การส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยจำนวน 1 ประเด็น คือ การให้คำแนะนำให้ความรู้ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.97)

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร
การศึกษาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านตลาดและผลผลิต ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ปรากฏตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

n = 144

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	
1. ด้านวิธีการส่งเสริม	4.07	0.502	มาก	4
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล	4.35	0.325	มากที่สุด	1
(1) เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ	4.58	0.495	มากที่สุด	6
(2) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย สามารถติดต่อได้ทันที เช่น โทรศัพท์ Line	4.12	0.714	มาก	13

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 144

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม	4.34	0.141	มากที่สุด	2
(1) ควรมีกิจกรรมอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความริเริ่ม สร้างสรรค์ หรือสร้างแรงบันดาลใจ	4.33	0.471	มากที่สุด	9
(2) ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.35	0.480	มากที่สุด	8
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน	3.53	0.502	มาก	5
(1) ควรประชาสัมพันธ์ ตามหอกระจายข่าวอย่าง สม่ำเสมอ	3.17	0.672	ปานกลาง	17
(2) เพิ่มช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ Line Facebook TikTok YouTube เป็นต้น	3.88	0.705	มาก	15
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	4.29	0.420	มากที่สุด	3
2.1 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	3.96	0.668	มาก	14
2.2 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนด และวิธี ตรวจสอบประเมิน	4.14	0.347	มากที่สุด	12
2.3 ศึกษาดูงานแปลงทุเรียนอินทรีย์ที่ผ่านการรับรอง มาตรฐาน	4.76	0.430	มากที่สุด	2
3. ด้านความรู้ด้านการตลาด	4.05	0.289	มาก	5
3.1 อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด และการเพิ่มมูลค่า ให้กับสินค้า	3.72	0.644	มาก	16
3.2 จัดหาสถานที่จำหน่ายให้เกษตรกร	4.17	0.473	มากที่สุด	11
3.3 จัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์	4.26	0.442	มากที่สุด	10
4. ด้านการสนับสนุน	4.77	0.110	มากที่สุด	1
4.1 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิต ที่มีคุณภาพและราคาถูก	4.90	0.307	มากที่สุด	1
4.2 ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ บ่อบาดาล ระบบน้ำชลประทาน	4.74	0.438	มากที่สุด	3
4.3 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน	4.69	0.558	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 144

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	4.63	0.071	มากที่สุด	2
5.1 ควรมีการสอบถามความต้องการของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ก่อน	4.68	0.468	มากที่สุด	5
5.2 ควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และสามารถส่งเสริมได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต	4.58	0.496	มากที่สุด	7
	เฉลี่ยรวม	4.30	0.447	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ข้อเสนอแนะด้านตลาดและผลผลิต ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน และข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ปรากฏผลดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยแบ่งเป็น 3 วิธีการ คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้

1.1 การส่งเสริมรายบุคคล ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.58) และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย สามารถติดต่อได้ทันที (ค่าเฉลี่ย 4.12)

1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ ควรมีกิจกรรมอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความริเริ่มสร้างสรรค์ หรือสร้างแรงบันดาลใจ (ค่าเฉลี่ย 4.33) และควรมีสุนัขเรียนรู้/แปลง

เรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.35)

1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ เพิ่มช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.88) และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น คือ ควรประชาสัมพันธ์ตามหอกระจายข่าว อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.17)

2. ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ ศึกษาดูงานแปลงทุเรียนอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.76) และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน (ค่าเฉลี่ย 4.14) และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.96)

3. ข้อเสนอแนะด้านตลาดและผลผลิต ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ จัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 4.26) และจัดหาสถานที่จำหน่ายให้เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.17) และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.72)

4. ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.77) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น คือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูกลง (ค่าเฉลี่ย 4.90) ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ บ่อบาดาล ระบบน้ำชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 4.74) และ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 4.69)

5. ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น คือ ควรมีการสอบถามความต้องการของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ก่อน (ค่าเฉลี่ย 4.68) และควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และสามารถส่งเสริมได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.58)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร 5) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 225 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับ ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ลักษณะคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (Closed-end questions) โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Pre-test) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.858

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร โดยตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.768 และตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.703

จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 59.78 ปี ร้อยละ 67.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10.06 ปี

2) สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของเอง เกษตรกร ร้อยละ 81.3 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 40.2 มีรายได้จากการผลิตทุเรียน อยู่ระหว่าง 80,000 – 100,001 บาท/ไร่ มีรายได้จากการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 91,493.06 บาทต่อไร่ มีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10.41 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.28 คน

1.3.2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 44.4 มีการไถปรับดินให้เรียบ ร้อยละ 78.5 มีการทางระบายน้ำหรือยกร่องในแปลง ร้อยละ 100.0 ปลูกทุเรียนแบบขุดหลุม ร้อยละ 51.4 ปลูกแบบสวนเดี่ยว ร้อยละ 61.8 ปลูกแบบระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8-10 เมตร ร้อยละ 100.0 มีการวางระบบน้ำในแปลงหรือมีแหล่งน้ำในแปลง และมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ร้อยละ 89.6 มีการจัดการศัตรูพืชโดยใช้การป้องกันกำจัดแบบวิธีผสมผสาน ร้อยละ 100.0 มีการรดให้น้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอก และมีการโยงผลทุเรียน ร้อย

ละ 95.8 มีการช่วยผสมเกสร ร้อยละ 79.2 มีการตัดแต่งกิ่ง จัดทรงพุ่ม และร้อยละ 41.7 มีการทำร่มเงาและพรางแสงให้ต้นทุเรียน ร้อยละ 100.0 เก็บเกี่ยวทุเรียนตามช่วงอายุที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์ ร้อยละ 41.0 มีการจุ่มผล หรือซั้วก้านผลด้วยสารเอทธิพอน โดยเกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.0 มีการขายผลผลิตโดยตรงกับผู้บริโภค

1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.4 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 41.0 มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 14.6 มีความรู้ระดับปานกลาง และไม่พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 11.1 คะแนน ประเด็นที่ตอบถูกต้องจำนวนน้อย ได้แก่ สามารถใช้น้ำจากแหล่งธรรมชาติในการรดน้ำต้นทุเรียนอินทรีย์ได้ โดยไม่ต้องมีการพ่นน้ำ

1.3.4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) การได้รับการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 ในประเด็นการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน 2) ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 ในประเด็นความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ, การวางแผนการจัดการ, เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์, การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว, การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง, การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง และการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 3) ด้านความรู้ด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 ในประเด็น ความรู้เรื่องช่องทางการจำหน่าย และการจัดหาสถานที่จำหน่าย และความรู้เรื่องการจัดการสินค้าและการเพิ่มมูลค่าสินค้า 4) ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนต้นพันธุ์, แหล่งน้ำในการผลิต และแหล่งเงินทุน และ 5) ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชน และได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

2) ความต้องการการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งเป็น 3 วิธีการ คือ 1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(2) ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 9

ประเด็น คือ ความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ ความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการ ความรู้เรื่องการจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช ความรู้เรื่องเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ความรู้เรื่องการแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง ความรู้เรื่องการบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง และความรู้เรื่องการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

(3) ด้านความรู้ด้านการตลาด ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ประเด็น คือ ช่องทางการจำหน่าย และการจัดหาสถานที่จำหน่าย

(4) ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 5 ประเด็น คือ ต้นพันธุ์ วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน สารสกัดธรรมชาติจัดการศัตรูพืชและสารชีวภัณฑ์ และแหล่งน้ำในการผลิต

(5) ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมมีความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ประเด็น คือ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน และนักวิชาการเกษตร

1.3.5 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(1) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น คือ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขาดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก

(2) ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น คือ การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก และขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความยุ่งยาก

(3) ปัญหาด้านตลาดและผลผลิต ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น คือ ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด และสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

(4) ปัญหาด้านการสนับสนุน ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ ไม่มีแหล่งน้ำ

เพียงพอ และขาดแหล่งเงินทุน มีปัญหาอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ประเด็น คือ ปัจจัยการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอ

(5) ปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น คือ การส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

1.3.6 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ การส่งเสริมรายบุคคล และการส่งเสริมแบบกลุ่ม เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ การส่งเสริมแบบมวลชน

(2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ ศึกษาดูงานแปลงทุเรียนอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนดและวิธีตรวจประเมิน

(3) ข้อเสนอแนะด้านตลาดและผลผลิตในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ จัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ และจัดหาสถานที่จำหน่ายให้เกษตรกร

(4) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น คือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต และควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

(5) ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ ควรมีการสอบถามความต้องการของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ก่อน และควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และสามารถส่งเสริมได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งเป็นผลมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 59.78 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ และจบการศึกษาระดับไม่สูงมากนัก อาจเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ที่ยุ่่น้อย และจบการศึกษาระดับสูง ไม่ค่อยสนใจทำอาชีพการเกษตร

2.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรทุกรายมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของตนเอง สอดคล้องกับ วีรณัฐ ลียาภาส (2564, 892) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทั้งหมดมีพื้นที่ทางการเกษตรเป็นของตนเอง และชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ร้อยละ 93.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.25 กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 18.75 ใช้เงินทุนตัวเองในการทำการเกษตร ทั้งนี้ เนื่องจากเกิดสถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ ซึ่งอาจทำให้ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรลดลง รวมถึงเกษตรกรอาจมีต้นทุนเพิ่มเติมในการจัดหาแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร จึงต้องมีการกู้เงินจากสถาบันการเงินเพื่อนำใช้ในการลงทุนทำการเกษตร

2.2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

เกษตรกรทุกรายปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง สอดคล้องกับศศิธร ประมวล (2566, น.892) พัชรา บำรุง (2565, น.82) สุนิสา ช่วยสุข (2565, น.339) และชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) ซึ่งเป็นพันธุ์ที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำให้ปลูก และเป็นพันธุ์ที่ผู้บริโภคนิยม เกษตรกรทุกรายมีการขายผลผลิตโดยตรงกับผู้บริโภค ร้อยละ 85.4 ขายผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง สอดคล้องกับ ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.4 จำหน่ายแบบเหมาสวนให้กับลิ่ง และ วนิดา เจริญทอง (2560, น.483) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.2 นำผลผลิตทุเรียนไปขายที่ลิ่ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะสินค้าทุเรียนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค รวมถึงในพื้นที่ที่มีสถานที่จำหน่ายทุเรียน และมีการจัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าทุเรียนให้แก่เกษตรกรทุกปี เกษตรกรจึงมีการขายผลผลิตโดยตรงกับผู้บริโภค และมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตถึงหน้าสวน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 11.06 คะแนน สอดคล้องกับ อิทธิพล บังพรม (2566, น.1335) รัชดา แสงผล (2566, น.1488) และภูวดล วังอินตะ (2565, น.1418) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจากสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตพืชอินทรีย์สำหรับประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบถูกต้องจำนวนน้อยได้แก่ ความรู้เรื่องพื้นที่ คือ สามารถใช้น้ำจากแหล่งธรรมชาติในการรดน้ำต้นทุเรียนอินทรีย์ได้ โดยไม่ต้องมีการพักน้ำ โดยสาเหตุที่เกษตรกรตอบถูกต้องจำนวนน้อย เป็นเพราะเกษตรกรขาดการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกิดความเข้าใจผิดว่าน้ำที่มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่ได้เฝ้าเสียนั้นสะอาดสามารถนำมารดต้นพืชได้เลย

2.4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

2.4.1 ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 59.0 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ รองลงมาร้อยละ 56.9 ได้รับการส่งเสริมโดยเจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุดร้อยละ 11.8 คือ ได้รับการส่งเสริมโดยการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน และเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ จัดศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และเอกสารวิชาการ ตามลำดับ สอดคล้องกับ กาญจนา ดอนกันหา (2566, น.802) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 วิธีการคือ วิธีการบรรยาย/การฝึกอบรม และวิธีการศึกษาดูงาน และอัจฉริเขต ชันโมลี (2562) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบบรรยายบุคคลในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรควรมีการพบปะอย่างต่อเนื่อง เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล และเจ้าหน้าที่ออกมาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เชิงเขาทำให้ไม่ค่อยมีสัญญาณโทรศัพท์ จึงมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่มากที่สุด

2.4.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 ประเด็น คือ ความรู้เรื่องพื้นที่และแหล่งน้ำ ความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการ ความรู้เรื่องยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช ความรู้เรื่องเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ ความรู้เรื่องการแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง ความรู้เรื่องการบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง ความรู้เรื่องการจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน ความรู้เรื่องการเก็บ

เกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับ การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ผ่านการอบรม เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางเกษตร ทำให้มีความรู้ในบางประเด็นบางแล้ว เช่น การบันทึก ข้อมูล แต่ยังคงขาดความรู้ในประเด็นที่แตกต่างกับมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางเกษตร จึงมีความต้องการ ได้รับความรู้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

2.4.3 ด้านความรู้ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมน้อย เพียงร้อยละ 11.80 ทั้งประเด็นความรู้เรื่องช่องทางการจำหน่ายและการจัดหาสถานที่จำหน่าย และประเด็น ความรู้เรื่องการจัดการสินค้าและการเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยเกษตรกรมีความต้องการด้านการตลาดใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับ การส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด ทำให้เกษตรกรมีความต้องการได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

2.4.4 ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรทุกราย ไม่เคยได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ต้น พันธุ์ แหล่งน้ำในการผลิต และแหล่งเงินทุน และเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการ สนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ประเด็น คือ ต้นพันธุ์ วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน สารสกัดธรรมชาติจัดการศัตรูพืชและสารชีวภัณฑ์ และแหล่งน้ำใน การผลิต สอดคล้องกับเกษตรอินทรีย์ (2565, น.1507) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้าน การสนับสนุนในระดับมาก ได้แก่ งบประมาณ ต้นพันธุ์มะพร้าว ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ปุ๋ย, สารกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืช) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรต้องการปัจจัยการผลิต รวมถึง แหล่งน้ำเพื่อให้สามารถผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.5 ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.0 ได้รับ การส่งเสริมจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน รองลงมา ร้อยละ 36.1 ได้รับ การส่งเสริมจากนักวิชาการเกษตร ร้อยละ 11.8 ได้รับการส่งเสริมจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และเกษตรกรทุกรายไม่เคยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชน และเกษตรกรมีความต้องการการ ส่งเสริมด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ที่สุดจำนวน 4 ประเด็น คือ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ พัฒนาที่ดิน นักวิชาการเกษตร ตามลำดับ เช่นเดียวกับธนนันท์ สนสาขา (2560, น.637) พบว่า เกษตรกรความต้องการของภาครัฐในการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ความต้องการ ภาคเอกชน และภาคเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการผลิตทุเรียนอินทรีย์ค่อนข้าง ยาก เกษตรกรจึงอยากเรียนรู้กับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการผลิต ทุเรียนอินทรีย์ของตนเอง รวมถึงต้องการเรียนรู้กับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เพื่อให้สามารถผลิตทุเรียน อินทรีย์ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

1) *ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม* พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขาดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรยังไม่เคยได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

2) *ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์* พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความยุ่งยาก การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก และไม่มีความรู้เรื่องการวางแผนการจัดการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงที่ผ่านมาเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนน้อยจึงทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจว่าการขอรับรองมีความยุ่งยาก และเกษตรกรยังขาดความรู้การวางแผนการจัดการในแปลงทำให้ไม่สามารถขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้

3) *ปัญหาด้านตลาดและผลผลิต* ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด ที่เป็นเช่นนี้เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน รวมถึงมีการขายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรงสามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้จึงไม่มีปัญหาด้านช่องทางการตลาดและราคาผลผลิต แต่การปรับเปลี่ยนมาใส่ปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียวอาจส่งผลให้ปริมาณผลผลิตที่ได้ลดลง รวมถึงคุณภาพผลผลิตอาจลดลงตามไปด้วย

4) *ปัญหาด้านการสนับสนุน* ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอ และขาดแหล่งเงินทุน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน รวมถึงสถานการณ์ฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง ถึงแม้เกษตรกรจะมีแหล่งน้ำในแปลงทุกรายแต่ปริมาณน้ำก็ยังไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ซึ่งจากสถานการณ์ฝนแล้ง ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่ลดลง มีการลงทุนที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนมาใช้ในการทำการเกษตร

5) *ปัญหาด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม* ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และการส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการส่งเสริมที่ผ่านมาขาดการสอบถามความต้องการจากเกษตรกรก่อน รวมถึงไม่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

2.5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

1) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยรองลงมา คือ ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และควรมีกิจกรรมอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความริเริ่มสร้างสรรค์ หรือสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่ให้ความรู้และเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ รวมถึง จัดอบรมและศึกษาดูงานเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร และสร้างแปลงเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ศึกษาดูงานแปลงทุเรียนอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนดและวิธีตรวจประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และวิธีตรวจประเมิน เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกร ให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้กลับไปปฏิบัติเพื่อเตรียมพร้อมในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงจัดศึกษาดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากของจริง

3) ข้อเสนอแนะด้านตลาดและผลผลิต ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ จัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ และจัดหาสถานที่จำหน่ายให้เกษตรกร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวางแผนจัดงานเพื่อประชาสัมพันธ์และจัดหาสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อทำให้สินค้าเป็นที่รู้จัก รวมถึงเป็นการยกระดับสินค้าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

4) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต และ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรมีการ

สอบถามความต้องการของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ก่อน และควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และสามารถส่งเสริมได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสอบถามความต้องการก่อนลงไปส่งเสริมเกษตรกร และต้องมีการบูรณาการแต่ละหน่วยงานเพื่อให้การส่งเสริมครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายทางน้ำ ไม่เกิดความซ้ำซ้อนของการส่งเสริม

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) **เกษตรกรควรปรับมุมมองและทำความเข้าใจว่าการบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์** จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก แต่มีปัญหาเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล และมองว่าขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความยุ่งยาก เกษตรกรจึงควรปรับมุมมองและทำความเข้าใจว่าการบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบย้อนกลับแหล่งผลิตได้ และการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่ได้ยากอย่างคิด โดยสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และนำความรู้ที่ได้กลับมาปรับใช้ได้

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเลือกใช้สื่อและเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย** จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีอายุค่อนข้างมาก และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเลือกใช้สื่อและเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย

2) **เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ** จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยสาเหตุหนึ่งมาจากพื้นที่ปลูกทุเรียนอยู่ห่างไกล และติดเชิงเขาทำให้ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในการขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1) **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร** จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก แต่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาและไม่ได้รับการส่งเสริมการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน รวมถึงเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในด้านการฝึกอบรมและศึกษาดูงานในระดับมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร และควรมีการศึกษาสภาพการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์

2) **ควรมีการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก** จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาและข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ด้านการสนับสนุน รวมถึงมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และแหล่งเงินทุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก และส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจที่ดีในการเริ่มต้นการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3) **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสอบถามความต้องการของเกษตรกร และมีการบูรณาการแต่ละหน่วยงาน** จากผลการวิจัย พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาและข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ การส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสอบถามความต้องการของเกษตรกรก่อน และควรมีการบูรณาการแต่ละหน่วยงานก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเกิดประโยชน์สูงสุดกับเกษตรกร

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์

1) **รัฐควรมีนโยบายที่ส่งเสริมเกษตรกรได้ครอบคลุมทุกด้าน** จากผลการวิจัย ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น รัฐบาลควรมีนโยบายที่สามารถส่งเสริมเกษตรกรได้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยเป็นนโยบายที่สามารถผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่จำเป็นต้องเป็นโครงการขนาดใหญ่ แต่ทำเป็นโครงการขนาดเล็กที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างเต็มที่

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

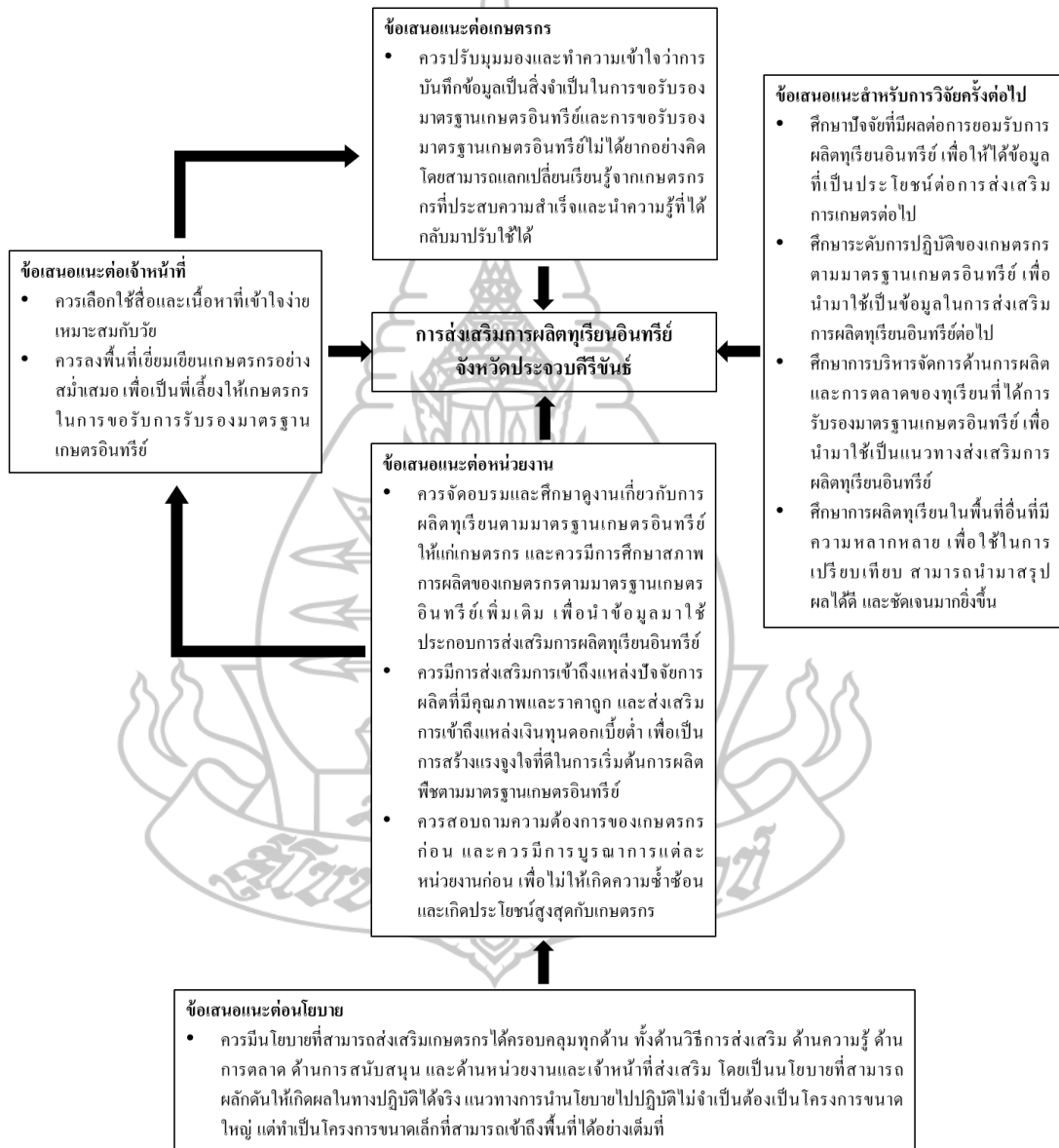
1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

2) ศึกษาระดับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ต่อไป

3) ศึกษาการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดของทุเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์

4) ศึกษาการผลิตทุเรียนในพื้นที่อื่นที่มีความหลากหลาย เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบสามารถนำมาสรุปผลได้ดี และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ตามความต้องการของเกษตรกรดังภาพ 5.1

ภาพ 5.1 ข้อเสนอแนะจากผลจากวิจัยความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

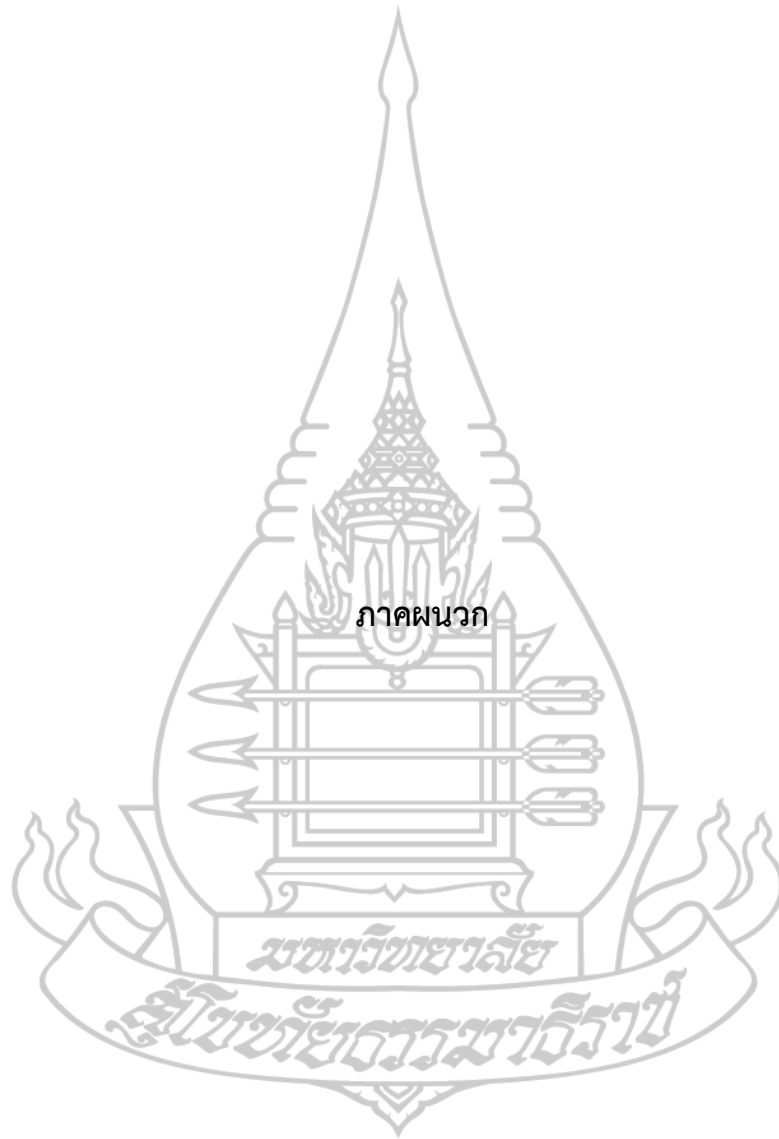
ศูนย์วิทยบริการวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กาญจนา ดอนกันหา (2566). *แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับเกษตรกรในตำบลโตนด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เกศวริน สุวรรณฤทธิ์ (2565). *แนวทางการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เจนจิรา ลีลพลิน. (2562). *การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในอำเภอลำปางบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2564). *แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 2)*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ชูไฮลา มุหนะ. (2556). *การวัดและประเมินผล*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/karwadlaeapraineiph/khorngsrang>
- ณัฐนิชา กวีวัฒนา. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ทองคำ พิลากรณ์ (2554). ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา
ของเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธนันท์ สนสาขา (2560). การส่งเสริมการผลิตมะพร้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประคอง ศิลลา. (2551). การผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูก
หน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร
ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2564). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. (หน่วยที่ 4). นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณี สวนเพลง. (2552). เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ :
บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พัชรา บำรุง. (2565). ความต้องการในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจังหวัด
จันทบุรี. วารสารเกษตรพระวรุณ, 20(1) : 81-88.
- ภูวดล วังอินต๊ะ. (2565). การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอ
บ้านตาก จังหวัดตาก. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รัชดา แสงผล. (2566). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการ
ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- วนิดา เทรียญทอง. (2560). แนวทางการส่งเสริมทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร.
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

- วิทยา แก้วเจริญ (2562). *ความต้องการการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 37(3) : 39-48*
- วีรณัฐ ลีอากาศ. (2564). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*
- ศศิธร ประมวล. (2566). *การส่งเสริมการผลิตทุเรียนให้ได้คุณภาพแก่เกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*
- สมถวิล ผลสะอาด. (2555). *แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. สืบค้นจาก*
<https://suppakitkm.blogspot.com/2019/02/1.html>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัด ปี 2561-2565. สืบค้นจาก*
<http://www.prachuapkhirikhan.go.th/>.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2552). *มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552 เกษตรอินทรีย์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.*
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). *สินค้าเกษตรทุเรียน. สืบค้นจาก*
<https://misapp.oae.go.th/product/ทุเรียน>
- สุนิสา ช่วยสุข. (2565). *การส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลเขาบาย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(8) : 334-351.*
- อัจฉริเกศ ชันไมลี. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบล นาราชควาย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*
- อิทธิพล บังพรม. (2566). *การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังตามมาตรฐานการเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*
- อาจารย์ วันเมือง. (2564). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชภัฏ

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อประกอบการวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง และผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการและ/หรือ เติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์
5. ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ()

หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความในช่องว่าง.....ที่กำหนดให้ ตามที่ผู้ตอบคิดว่าตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1.1 ข้อมูลด้านสังคม

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

☐ 1. ไม่ได้รับการศึกษา	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
☐ 5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 7. อื่นๆ (ระบุ).....	
4. ท่านมีประสบการณ์การผลิตทุเรียนมาแล้วเป็นระยะเวลา.....ปี

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)
2. รายได้จากการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา (ปี 2566)บาท/ไร่
3. ลักษณะการถือครองที่ดิน

☐ เป็นเจ้าของเองทั้งหมด	☐ เป็นเจ้าของเองและเช่าบางส่วน	☐ เช่าทั้งหมด
--	---	--------------------------------------
4. พื้นที่เพาะปลูกทุเรียน
 - 5.1 ของตนเอง หรือพื้นที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า.....ไร่
 - 5.2 เช่า.....ไร่
5. แหล่งเงินทุน

☐ ไม่กู้	☐ กู้
---------------------------------	------------------------------

ถ้าท่านกู้ กู้จากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เงินกู้ธนาคาร
- () 2. สหกรณ์การเกษตร
- () 3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- () 4. ธนาคารพาณิชย์
- () 5. กองทุนหมู่บ้าน
- () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ท่านได้ทำกิจกรรมการผลิตทุเรียนในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่

ประเด็นการผลิตทุเรียน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. พันธุ์ทุเรียน		
- หมอนทอง		
- ชะนี		
- กระดุม		
- ก้านยาว		
- อื่นๆ (ระบุ)		
2. การเตรียมดิน และการปลูก		
2.1 การเตรียมดิน		
- ไถปรับดินให้เรียบ		
- ทำทางระบายน้ำหรือยกร่อง		
2.2 การปลูก		
- ปลูกแบบสวนเดี่ยว		
- ปลูกแบบสวนแซม		
- ปลูกแบบสวนผสม		
- ปลูกแบบขุดหลุม		
- ปลูกแบบไม่ขุดหลุม		
2.3 การวางผังปลูก		
- ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8 - 10 เมตร		
- ระบบแถวกว้าง ต้นชิด ระยะห่างระหว่างต้นร้อยละ 30 -50 ของระยะห่างระหว่างแถว		
3. การดูแลรักษา และการจัดการศัตรูพืช		
3.1 การให้น้ำ		
- มีการวางระบบน้ำ/มีแหล่งน้ำในแปลง		

ประเด็นการผลิตทุเรียน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
3.2 การใส่ปุ๋ย		
- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว		
- ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว		
- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี		
3.3 การจัดการศัตรูพืช		
- ใช้สารชีวภัณฑ์อย่างเดียว		
- ใช้สารเคมีอย่างเดียว		
- ใช้การป้องกันกำจัดแบบวิธีผสมผสาน (IPM)		
3.4 การดูแลรักษา		
- ตัดแต่งกิ่ง จัดทรงพุ่ม		
- ทำร่มเงา พรางแสงให้ต้นทุเรียน		
- มีการช่วยผสมเกสร		
- งดให้น้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอก		
- โยงผลทุเรียน		
4. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
4.1 วิธีการเก็บเกี่ยว		
- เก็บเกี่ยวทุเรียนตามช่วงอายุที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์		
- จุ่มผล หรือซั้วก้านผลด้วยสารเอทธิฟอน		
4.2 ตลาดจำหน่าย		
- พ่อค้าคนกลาง		
- ขายตรงกับผู้บริโภค		
- สหกรณ์การเกษตร		
- แปรรูป		

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือก “ถูก” หรือ “ผิด” ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์		
1. ข้อกำหนดในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มี 8 ข้อ ประกอบไปด้วย 1.) พื้นที่ 2.) การวางแผนจัดการ 3.) เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์ 4.) การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน 5.) การจัดการศัตรูพืช 6.) การเก็บเกี่ยวและจัดการหลังเก็บเกี่ยว 7.) การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง 8.) การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง 9.) การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ		
2. ข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรต้องมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนทั้งทางดิน น้ำ และอากาศ		
พื้นที่และแหล่งน้ำ		
3. ระยะปรับเปลี่ยนของสวนทุเรียนในการขอรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ 12 เดือน		
4. สามารถใช้น้ำจากแหล่งธรรมชาติในการรดน้ำต้นทุเรียนอินทรีย์ได้ โดยไม่ต้องมีการพักน้ำ		
การวางแผนการจัดการ		
5. หากพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนอินทรีย์อยู่ในที่ลุ่มต้องมีการขุดร่องระบายน้ำไม่ให้น้ำไหลผ่านแปลง		
6. สามารถใช้ต้นทุเรียนเป็นพืชแนวกันชนได้ หากแยกผลผลิตของต้นทุเรียนที่เป็นแนวกันชนออกจากต้นที่เป็นทุเรียนอินทรีย์ได้		
7. ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนพื้นที่ทั้งหมดเป็นเกษตรอินทรีย์ สามารถทยอยเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ต้องแยกพื้นที่และกระบวนการผลิตให้ชัดเจน		
8. ต้องมีการทำแผนการผลิตพืชทั้งปี		

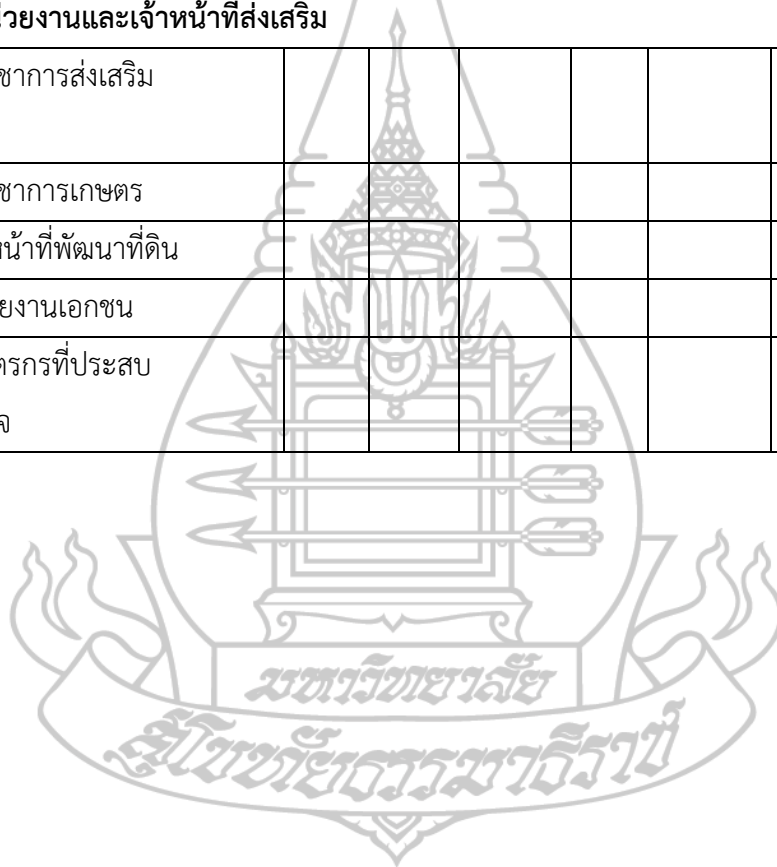
ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์		
9. ใช้ต้นพันธุ์ที่ตัดแปลงพันธุกรรม เพื่อเพิ่มความแข็งแรงในการผลิตพืชอินทรีย์ได้		
การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน		
10.สามารถนำขี้วัวมาใส่ต้นทุเรียนได้เลย โดยไม่ต้องผ่านการหมัก		
การจัดการศัตรูพืช		
11. การจัดการศัตรูพืชของการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ห้ามใช้สารเคมี แต่ให้ใช้ชีววิธี วิธีกล และวิธีเขตกรรม		
การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว		
12. สามารถวางผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ที่เก็บเกี่ยวบนพื้นดินได้		
การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง		
13. ใช้รถขนส่งผลผลิตอินทรีย์ร่วมกับผลผลิตทั่วไปได้		
การแสดงผลและการกล่าวอ้าง		
14. กรณีอยู่ระหว่างระยะปรับเปลี่ยนสามารถแสดงสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้		
การบันทึกข้อมูลการผลิตและการทวนสอบ		
15. ต้องมีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน ข้อมูลการผลิตอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน และมีหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้		

ตอนที่ 4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร
คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ		ระดับความต้องการ				
	ไม่ได้ รับ	ได้รับ	มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1. ด้านวิธีการส่งเสริม							
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล							
1.1.1 การให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่							
1.1.2 การให้เจ้าหน้าที่ติดต่อสื่อสาร ทางโทรศัพท์							
1.1.3 การให้เจ้าหน้าที่ส่งข้อความ หรือพูดคุยผ่านทางไลน์							
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม							
1.2.1 การฝึกอบรม							
1.2.2 ศึกษาดูงาน							
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน							
1.3.1 เอกสารวิชาการ เช่น คู่มือ, แผ่นพับ							
1.3.2 การเผยแพร่ผ่านวิทยุ ชุมชน/หอกระจายข่าว							
1.3.3 การเผยแพร่ผ่านทางสื่อ สังคมออนไลน์							
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์							
2.1 ความรู้ เรื่อง พื้นที่และแหล่ง น้ำ							
2.2 ความรู้ เรื่อง การวางแผน การจัดการ							

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ		ระดับความต้องการ				
	ไม่ได้ รับ	ได้รับ	มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
2.3 ความรู้ เรื่อง เมล็ดพันธุ์และ ส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์							
2.4 ความรู้ เรื่อง การจัดการและ การปรับปรุงบำรุงดิน							
2.5 ความรู้ เรื่อง การจัดการ ศัตรูพืช							
2.6 ความรู้ เรื่อง การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว							
2.7 ความรู้ เรื่อง การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง							
2.8 ความรู้ เรื่อง การแสดงฉลาก และการกล่าวอ้าง							
2.9 ความรู้ เรื่อง การบันทึก ข้อมูล							
2.10 ความรู้ เรื่อง การยื่นขอรับ รองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์							
3. ความรู้ด้านการตลาด							
3.1 ช่องทางการจำหน่าย และ การจัดหาสถานที่จำหน่าย							
3.2 การจัดการสินค้าและการเพิ่ม มูลค่าสินค้า							
4. ด้านการสนับสนุน							
4.1 ต้นพันธุ์							
4.2 วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน							
4.3 สารสกัดธรรมชาติจัดการ ศัตรูพืช สารชีวภัณฑ์							

ประเด็นการส่งเสริม	การได้รับ		ระดับความต้องการ				
	ไม่ได้ รับ	ได้รับ	มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
4.4 แหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ บ่อบาดาล ระบบน้ำ ชลประทาน							
4.5 แหล่งเงินทุน							
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม							
5.1 นักวิชาการส่งเสริม การเกษตร							
5.2 นักวิชาการเกษตร							
5.3 เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน							
5.4 หน่วยงานเอกชน							
5.5 เกษตรกรที่ประสบ ความสำเร็จ							

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ท่านเห็นด้วยกับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกรในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล					
1.1.1 การเยี่ยมเยียนระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ					
1.1.2 เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำแนะนำในเวลา ที่เกษตรกรต้องการ					
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1.2.1 ขาดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง					
1.2.2 ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
1.3.1 การประชาสัมพันธ์ ไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก					
1.3.2 ขาดการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ Line Facebook TikTok YouTube					
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์					
2.1 ไม่มีความรู้ เรื่อง พื้นที่และแหล่งน้ำ					
2.2 ไม่มีความรู้ เรื่อง การวางแผนการจัดการ					
2.3 ไม่มีความรู้ เรื่อง เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ ขยายพันธุ์					
2.4 ไม่มีความรู้ เรื่อง การจัดการและการปรับปรุงบำรุง ดิน					
2.5 ไม่มีความรู้ เรื่อง การจัดการศัตรูพืช					

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.6 ไม่มีความรู้ เรื่อง การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว					
2.7 ไม่มีความรู้ เรื่อง การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง					
2.8 ไม่มีความรู้ เรื่อง การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง					
2.9 การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก					
2.10 ขั้นตอนการยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความยุ่งยาก					
3. ด้านตลาดและผลผลิต					
3.1 ราคาผลผลิตทุเรียนอินทรีย์ไม่ชัดเจน					
3.2 ไม่มีช่องทางจำหน่ายผลผลิต					
3.3 ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด					
3.4 สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด					
4. ด้านการสนับสนุน					
4.1 ปัจจัยการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอ					
4.2 ไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอ					
4.3 ขาดแหล่งเงินทุน					
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					
5.1 การให้คำแนะนำให้ความรู้ไม่ชัดเจน					
5.2 การส่งเสริมไม่ตรงตามความต้องการ					
5.3 ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน					

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนอินทรีย์ของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล					
1.1.1 เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ					
1.1.2 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย สามารถติดต่อได้ทันที เช่น โทรศัพท์ Line					
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1.2.1 ควรมีกิจกรรมอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความริเริ่มสร้างสรรค์ หรือสร้างแรงบันดาลใจ					
1.2.2 ควรมีศูนย์เรียนรู้/แปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
1.3.1 ควรประชาสัมพันธ์ ตามหอกระจายข่าวอย่างสม่ำเสมอ					
1.3.2 เพิ่มช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ Line Facebook TikTok YouTube เป็นต้น					
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์					
2.1 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์					

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.2 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์กำหนด และวิธี ตรวจประเมิน					
2.3 ศึกษาดูงานแปลงทุเรียนอินทรีย์ที่ผ่านการ รับรองมาตรฐาน					
3. ด้านความรู้ด้านการตลาด					
3.1 อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด และการเพิ่ม มูลค่าให้กับสินค้า					
3.2 จัดหาสถานที่จำหน่ายให้เกษตรกร					
3.3 จัดงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์					
4. ด้านการสนับสนุน					
4.1 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัย การผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก					
4.2 ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ บ่อบาดาล ระบบน้ำชลประทาน					
4.3 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน					
5. ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					
5.1 ควรมีการสอบถามความต้องการของเกษตรกร แต่ละพื้นที่ก่อน					
5.2 ควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และสามารถส่งเสริมได้ ครอบคลุมทั้งกระบวนการผลิต					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอังคณา เจริญศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	16 กันยายน 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

